

## **RESUM EXECUTIU**

MEMÒRIA SOBRE LA SITUACIÓ  
SOCIOECONÒMICA I LABORAL  
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

**2017**

## **RESUM EXECUTIU**

MEMÒRIA SOBRE LA SITUACIÓ  
SOCIOECONÒMICA I LABORAL  
DE LA COMUNITAT VALENCIANA

# **2017**

© Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, 2018

EDITA: Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana

DIPÒSIT LEGAL: CS-594-2018

ISBN: 978-84-09-03364-5

IMPRIMIX: Impresiones y Marcajes Sebastiá, S.L.

## ÍNDEX GENERAL

### PRESENTACIÓ

#### **BLOC I. PANORAMA ECONÒMIC**

---

1. ECONOMIA INTERNACIONAL, EUROPEA I ESPANYOLA.....	3
2. ECONOMIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA .....	6
3. SECTORS PRODUCTIUS.....	9
4. ESTRUCTURA EMPRESARIAL .....	13
5. SECTOR PÚBLIC.....	16
6. TRANSPORT I INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT .....	19

#### **BLOC II. MERCAT DE TREBALL, POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ I RELACIONS LABORALS**

---

1. VARIABLES BÀSIQUES DEL MERCAT DE TREBALL .....	25
2. GRANS FLUXOS DEL MERCAT DE TREBALL .....	27
3. POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ .....	29
4. RELACIONS LABORALS.....	31
5. SALUT LABORAL .....	35

#### **BLOC III. NIVELLS I CONDICIONS DE VIDA**

---

1. DEMOGRAFIA I POBLACIÓ.....	40
2. HABITATGE .....	41
3. EDUCACIÓ.....	43
4. SANITAT.....	45
5. MEDI AMBIENT.....	46
6. CONSUM .....	50
7. PROTECCIÓ SOCIAL .....	52
8. VIOLÈNCIA DE GÈNERE.....	56
9. SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ.....	59



# **PRESENTACIÓ**

---

En aquesta primera presentació de la Memòria sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana, com a president del comitè, m'agradaria destacar-hi, enguany que es compleix el XXV aniversari de la creació del Comitè Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana, tots els canvis que s'hi han produït.

Aquestes modificacions, que s'han introduït amb l'objecte de millorar el text, comencen amb la incorporació de la nova imatge del CES CV, junt amb un nou format que inclou hipervincles en el text per a poder accedir directament a la normativa i a altres documents d'interès indicats en la memòria, així com a nous punts que detallaré més avant en la part del contingut de la memòria.

Altres aspectes nous molt importants, amb relació directa en el procés d'elaboració dels textos preliminars de la memòria, que elabora el personal del gabinet tècnic, s'han centrat en el nomenament d'un membre del CES-CV com a coordinador de la memòria, així com la creació de grups de treball i el nomenament de coordinadors dels diferents blocs de la memòria que, en un primer moment, han analitzat, han discutit i han modificat els textos, amb el valor afegit consegüent, perquè després la Junta Directiva mateixa procedisca a elevar la memòria i traslladar-la a totes les persones que formen part del ple per a debatre-la i aprovar-la definitivament.

En aquest sentit, aprofite per a agrair el treball ingent que ha fet el conseller Pascual Romero, com a coordinador de la memòria i del bloc III d'aquesta i la dedicació dels consellers Ricardo Miralles i Elvira Ródenas, com a coordinadors del bloc I i II respectivament, així com agrair també públicament, en el meu nom i en el de la Junta Directiva, a tot el personal del comitè, tant a la persona que ocupa la secretaria de l'organisme, Ángeles Cuenca, com al gabinet tècnic i al personal administratiu, per la implicació que tenen en l'elaboració i la redacció d'aquesta memòria que es presenta a la societat valenciana.

Aquesta memòria anual sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana es va aprovar per unanimitat en la sessió plenària del comitè, que es va celebrar el dilluns 28 de maig de 2018 a la seu d'aquesta institució, situada a la ciutat de Castelló, i que correspon a l'any 2017. En relació a la publicació d'aquesta, es continuarà la versió en línia en la nostra nova pàgina web, amb un accés més fàcil i una actualització posterior, així com en suport digital, tot això amb l'objectiu d'apostar per l'ús de les noves tecnologies de la informació i la comunicació, l'eficiència i el respecte al medi ambient. Només es farà en versió impresa el resum executiu de la memòria, que s'incorporarà, junt amb aquesta presentació, a la versió completa de la memòria inclosa en la pàgina web com una introducció a aquesta.

Per tant, es compleix el mandat legal d'elaborar i elevar anualment tant al Consell com a Les Corts, els cinc primers mesos de l'any, la memòria que exposa les consideracions d'aquest òrgan consultiu sobre la situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana, que es caracteritza per la visió de conjunt i el consens que plantegen les organitzacions que formen el comitè, que representen els agents econòmics i socials i les entitats de la societat civil amb una pluralitat àmplia que posa més en valor, si és possible, l'acord i la unanimitat aconseguits entorn d'aquesta memòria.

Abans de passar al contingut propi de la memòria, vull detindre'm en una reflexió que hem compartit en el moment de l'aprovació d'aquesta, ja que la constatació del finançament deficient de la nostra Comunitat no ens en permet presentar una situació més favorable. En aquest context, alguns experts apunten que si l'Estat preveu de manera racional i objectiva les necessitats de despesa, la Comunitat Valenciana hauria de rebre, almenys, 2.500 milions d'euros més a l'any, la qual cosa es traduiria en un increment del PIB del 3,0%, quasi 3.000 milions d'euros, i en un augment de l'ocupació del 2,7%, amb més de 47.000 nous llocs de treball.

A això s'uneix, igualment, que les inversions de l'Administració central en la nostra Comunitat Valenciana són, en termes absoluts i relatius, escasses i inferiors a les que serien adequades proporcionalment.

Malgrat tot això, pot comprovar-se una milloria relativa de la nostra situació, tal com es desprén, en termes generals, de les anàlisis que mostra la memòria, encara que certament no és lineal perquè no es produeix en tots els aspectes, ni sempre arriba a tota la població, ni garanteix que el creixement de l'ocupació comporte una millora de la qualitat en tots els supòsits. Però, possiblement, allò que s'ha de destacar inequívocament és que aquesta milloria és deguda a l'esforç propi de la ciutadania valenciana, de la nostra societat i les seues organitzacions, i de les nostres institucions autonòmiques i locals, i haguera sigut més alt amb un finançament i una política d'inversions per part de l'Administració central més justos per a la nostra Comunitat.

Passant al contingut concret de la memòria, vull destacar, en primer lloc, l'atenció que hem posat al fet que una perspectiva de gènere haja presidit tot l'estudi, que reflecteix, així, que considerem essencial la consecució de la igualtat efectiva entre dones i homes.

La memòria conté els tres grans blocs que s'esmentaven anteriorment, amb una relació entre aquests que facilita la millor comprensió de la situació i la realitat econòmica, laboral i social de la Comunitat Valenciana.

En el primer bloc, que fa referència al panorama econòmic, es comença amb el marc de referència econòmic internacional, europeu i espanyol per a passar als trets de l'economia de la Comunitat Valenciana.



amb aspectes concrets com l'evolució de l'economia per sectors, l'estructura empresarial i la I+D+i, el sector exterior, amb la nova incorporació d'informació sobre la inversió estrangera, el sector públic, els preus i els costos, el transport i les infraestructures i el sistema financer.

Cal referir-se, concretament, a l'activitat econòmica de la Comunitat Valenciana el 2017, ja que ha presentat novament un creixement del producte interior brut, a preus de mercat, en termes constants, superior a la mitjana espanyola i a la zona euro. Aquest creixement troba la raó en una demanda interna sòlida, que ha afavorit la creació d'ocupació i que ha incentivat el consum privat, i en una demanda externa, que ha tingut una aportació positiva al creixement. El sector exterior de la Comunitat Valenciana ha tornat a ser un dels pilars de la nostra economia i l'any 2017 ha registrat un augment de les exportacions, que ha aconseguit el volum més alt de la sèrie històrica, així com un increment important de les importacions.

En el segon bloc, que tracta sobre el mercat de treball, les polítiques d'ocupació i les relacions laborals, s'hi inclouen les variables principals del mercat de treball. En concret, s'hi analitzen l'activitat, l'ocupació i l'atur i els grans fluxos del mercat de treball, amb les vies d'entrada i d'eixida d'aquest, així com les polítiques d'ocupació, les relacions laborals, la negociació col·lectiva i la salut laboral. En aquesta part vull destacar que l'apartat sobre el diàleg social ha canviat d'ubicació des de l'apartat de polítiques d'ocupació s'ha situat en la part de relacions laborals, on encaixa millor pel contingut que té.

El tercer bloc és el relatiu als nivells i les condicions de vida, que comença amb l'anàlisi de les matèries relacionades amb la qualitat de vida, com són l'estructura demogràfica, l'habitatge, l'educació i la ciència, la sanitat, el medi ambient, el consum, la protecció social i la societat de la informació.

En aquest bloc III, enguany s'ha de valorar positivament la inclusió de les referències a la pobresa energètica i a les execucions hipotecàries, en l'epígraf de protecció social, així com un nou apartat que tracta la violència de gènere. I en la part de la societat de la informació, s'hi ha afegit un punt sobre el Pla de transformació digital de la Generalitat, amb l'Agenda Digital de la Comunitat Valenciana. En definitiva, cal dir que totes aquestes novetats en la memòria responen a la incorporació de problemes socials dels últims temps.

Per a finalitzar, vull convidar a llegir aquesta memòria, perquè no es pot eludir l'amplitud de continguts que té, moltes vegades, amb anàlisis generals i comparacions de diferents anys, que són elements que caracteritzen aquesta visió àmplia i compartida, des del diàleg i el consens, per identificar els problemes per a també aportar-hi solucions des de la perspectiva

dels agents econòmics i socials i d'altres organitzacions de la societat civil.

Aquestes són les organitzacions que conformen el comitè i són el tret característic principal d'aquesta institució que, com he dit, compleix vint-i-cinc anys. Precisament, coincideix amb els sis-cents anys des de l'aparició de les primeres institucions que donarien origen, posteriorment, a la Generalitat, amb els quaranta anys de l'aprovació de la Constitució vigent. Amb aquests mateixos quaranta anys des que els valencians i les valencianes recuperem modernament les nostres institucions d'autogovern amb el primer Consell preautònom.

Enguany, que serveix per a recordar esdeveniments tan importants com els indicats, oferim a la societat valenciana aquesta memòria que pretén ser un reflex fidel d'aquesta i que, sens dubte, amb la vostra col·laboració contribuirem a millorar els anys pròxims.

Castelló, juny de 2018

Carlos L. Alfonso Mellado  
President del Comité Econòmic i Social  
de la Comunitat Valenciana



**BLOC I**

**PANORAMA ECONÒMIC**

---



## 1. ECONOMIA INTERNACIONAL, EUROPEA I ESPANYOLA

El repunt de **l'economia mundial** iniciat a mitjan any 2016 es va enfortir el 2017 i es va estendre a la gran majoria dels països. Segons el Fons Monetari Internacional, unes 120 economies, que generen tres quartes parts del PIB mundial, van registrar un repunt del creixement en termes interanuals, que es tracta del creixement mundial més sincronitzat des de l'any 2010. El consum va continuar sent un factor clau del creixement a escala global i la demanda d'inversió va experimentar també un repunt, especialment en les economies avançades, mentre que la recuperació del comerç mundial va coincidir amb la millora del clima empresarial.

Les *economies avançades* es van veure afavorides per l'aprofitament de la capacitat productiva i la millora dels mercats de treball, a més de la repercussió positiva que van tindre les polítiques acomodaticies i l'augment de la confiança de les empreses i les llars.

En les *economies emergents*, les polítiques d'ajust van continuar sustentant l'expansió dels països importadors de matèries primeres, mentre que el creixement va experimentar un repunt als països exportadors d'aquestes matèries gràcies a la pujada dels preus d'aquestes i a la represa de les entrades de capital.

Per la seua banda, l'**activitat econòmica de la zona de l'euro** va accelerar-ne el creixement el 2017, gràcies a l'aportació positiva de la demanda exterior neta, afavorida per la recuperació mundial generalitzada, i a la fortalesa de la demanda interna. El creixement del PIB va ser generalitzat en tots els sectors econòmics. El valor afegit brut total, que ja el 2015 va superar el màxim aconseguit abans de la crisi, va registrar un increment d'aproximadament el 2,4%, en termes mitjans.

El *consum privat* es va sustentar en l'augment de la riquesa de les llars i de l'ocupació. Per la seua banda, el *consum públic* va tornar a créixer, i va contribuir, així, positivament al creixement econòmic. La inversió empresarial va continuar repuntant, gràcies a unes condicions de finançament més favorables i a la millora de la rendibilitat empresarial. La inversió en construcció va continuar reactivant-se i la inversió pública també va créixer el 2017, després del descens observat l'any anterior.

Els mercats financers de la zona de l'euro es van veure impulsats principalment per les perspectives macroeconòmiques positives i per la política monetària que va continuar aplicant el Banc Central Europeu (BCE). Com a resultat, els *tipus d'interés* del mercat monetari i els rendiments dels bons a llarg termini es van mantindre en nivells baixos. En la reunió de març de 2016, el Consell de Govern va decidir baixar els tipus d'interés principals de refinançament a mínims històrics del 0,0%, que s'han mantingut durant tot l'any 2017.

El 2017, el *dèficit pressupostari* nominal de les administracions

públiques per al conjunt de la zona de l'euro va tornar a descendir, gràcies a les condicions cícliques propícies i als pagaments reduïts per interessos. Segons les dades d'Eurostat, el dèficit públic va descendir des de l'1,5% del PIB el 2016 fins al 0,9% del PIB el 2017. Així mateix, segons les projeccions dels experts de l'Eurosistema, aquestes mateixes causes van conduir a una nova reducció de la ràtio de *deute de les administracions públiques* de la zona de l'euro en relació amb el PIB, del 89,0% el 2016 al 86,7% el 2017. El compliment de les exigències del Pacte d'Estabilitat i Creixement (PEC) per part dels estats membres va continuar sent dispar, si bé cal assenyalar que el compliment del criteri de dèficit nominal va continuar millorant. Després de posar fi al Procediment de Dèficit Excessiu (PDE) de Grècia i Portugal el 2017, i amb la correcció del dèficit pressupostari excessiu de França, que ha quedat en el 2,6%, Espanya serà l'únic país de la zona de l'euro que continue subjecte a un PDE el 2018 quan ha finalitzat l'any en el 3,1%, superior a l'objectiu del 3,0%.

Els *mercats de treball* van continuar recuperant-se el 2017. Així, la taxa d'ocupació de la UE-28 per a les persones d'edats compreses entre els 20 i els 64 anys va ser del 72,2% (71,1% el 2016), la taxa anual més elevada registrada per a la UE, que s'encamina cap al compliment de l'objectiu del 75,0% que recull l'Estratègia europea 2020. Per la seua banda, l'atur s'ha reduït en més de cinc milions de persones durant els últims quatre anys, i s'ha situat a l'acabament de l'any 2017 en 14.749.000 persones. La taxa d'atur va continuar reduint-se a la zona euro fins a aconseguir el 9,1%, enfront d'una taxa del 10,9% el 2015 i del 10,0% el 2016.

Quant a l'**economia espanyola**, aquesta va tancar l'any 2017 amb un creixement mitjà anual del 3,1%, segons les xifres de la comptabilitat nacional trimestral (CNTR), que va publicar l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

Des de la perspectiva de la demanda, la nacional es va consolidar com a motor del creixement, que va aportar 2,8 punts percentuals a l'avanç del PIB, tres dècimes més que el 2016, que va impulsar principalment el dinamisme de la inversió. La despesa en consum final de les llars i les institucions sense finalitats de lucre al servei de les llars (ISFLSL), va tancar l'any 2017 amb un creixement mitjà anual del 2,4%, mig punt inferior al de 2016. La creació d'ocupació i les favorables expectatives i condicions financeres, entre altres factors, han afavorit el consum privat. Per la seua banda, la despesa en consum final de les administracions públiques va registrar un increment mitjà anual de l'1,6%.

L'any 2017 es tanca amb una aportació de la *demanda externa* neta al creixement mitjà del PIB de 0,3 punts, enfront de la contribució de 0,8 punts el 2016, a causa d'una acceleració de les exportacions de béns i serveis que ha resultat inferior a la de les importacions.

Des de la perspectiva de l'oferta, l'activitat productiva ha mostrat una millora durant 2017, gràcies a l'evolució de la majoria dels sectors econò-

mics. Així, les activitats agrària i pesquera han mostrat una taxa de variació del 3,7% (6,9% el 2016). La indústria ha registrat un creixement mitjà anual del 3,7% enfront del 3,6% de 2016, amb un perfil a l'alça al llarg de l'any. El major dinamisme de l'activitat en el conjunt de l'any 2017 va correspondre a la construcció, que el VAB va registrar una elevació de més de tres punts, fins al 4,9% (1,6% el 2016). Els serveis han tingut un creixement mitjà anual d'un 2,6%, enfront del creixement del 3,0% registrat el 2016, amb un perfil de desacceleració lleugera, amb un avanç mitjà en el segon semestre del 2,5%.

El nombre de *persones ocupades* va créixer un 2,6% en el conjunt de l'any 2017, una dècima menys que el 2016, que ha elevat la taxa d'ocupació fins al 62,1%, però lluny dels nivells previs a la crisi. Per la seua banda, la desocupació va descendir en el conjunt de l'any un 12,6%, enfront de l'11,4% de 2016, amb una caiguda de la taxa d'atur de 2,4 punts percentuals fins al 17,2%. En termes absoluts, la desocupació es va situar en 3.766.700 persones quan va finalitzar l'any 2017, amb un descens de 564.300 persones en relació a l'any anterior, de les quals 257.100 són dones.

La *inflació espanyola*, mesurada a través de l'Índex General de Preus del Consum (IPC), va acabar l'any 2017 en l'1,1% respecte a desembre de 2016, amb taxes de variació positives al llarg de tot l'any, i va mostrar un perfil descendent des del mes de maig. La *inflació subjacent*, que exclou els elements més volàtils (els productes energètics i els aliments frescos), es va situar en el 0,8%, inferior en dues dècimes a la registrada el 2016. La taxa de variació anual de l'Índex de Preus de Consum Harmonitzat (IPCA) el mes de desembre es va situar en l'1,2% enfront de l'1,4% de la zona euro, és a dir, un diferencial a favor d'Espanya de dues dècimes. En mitjana anual, no obstant això, el percentatge de variació de l'IPCA va ser del -2% a Espanya i de l'1,5% en la zona euro. Aquest diferencial de preus amb la zona euro és rellevant en la mesura que pot determinar la capacitat competitiva enfront d'altres economies que comparteixen l'euro, i amb les quals no és possible variar els preus relatius mitjançant apreciacions o depreciacions.

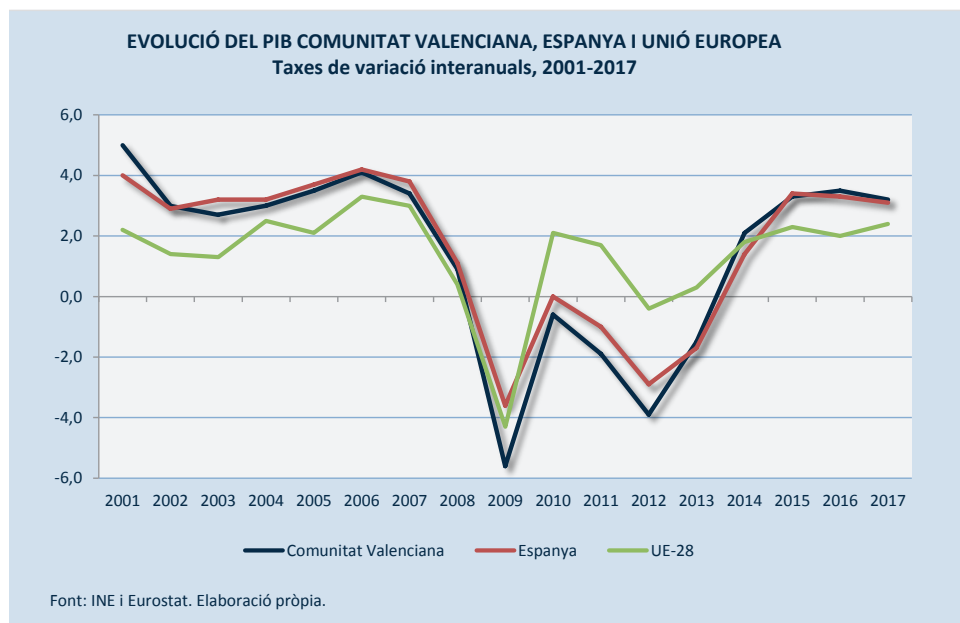
El 2017, les operacions corrents i de capital entre residents i no residents van registrar una *capacitat de finançament de l'economia espanyola enfront de l'exterior* de 24.792 milions d'euros, davant dels 24.166 milions de l'any anterior, gràcies a un superàvit més elevat en el compte corrent, en relació a l'any precedent.

Les *administracions públiques* van tancar 2017 amb un *dèficit* del 3,1% del PIB, enfront del 4,5% de l'any 2016. Han tancat l'any amb *dèficit* percentual sobre el PIB, l'*Administració Central* amb un 1,9% (2,7% el 2016), les *administracions de la Seguretat Social* amb un 1,5% (1,6% el 2016) i les *comunitats autònomes* amb un 0,3% (0,8% el 2016). En canvi, les *Corporacions Locals* van obtenir un *superàvit* del 0,6%, percentatge idèntic al de l'any anterior. En *termes de caixa*, l'any 2017 ha finalitzat amb un *dèficit* de 16.290 milions d'euros, enfront del *dèficit* de 16.203 milions que es va produir l'any anterior, la qual cosa ha suposat un *augment* del 0,5%.



## 2. ECONOMIA DE LA COMUNITAT VALENCIANA

L'economia de la Comunitat Valenciana va experimentar un creixement important en els anys precedents a la crisi econòmica, amb taxes de variació per sobre de les registrades per la mitjana de les economies europees del nostre entorn. No obstant això, la crisi econòmica va incidir més negativament en la nostra Comunitat, que va mostrar taxes de variació negatives entre 2009 i 2013. Des de l'any 2014, l'economia valenciana va tornar a la senda del creixement, i el 2016 i el 2017 va mostrar unes taxes de variació, en termes reals, per sobre de la mitjana d'avanç registrada a Espanya i en el conjunt de les economies del nostre entorn.



L'any 2017, la Comunitat Valenciana ha sigut la quarta autonomia espanyola en termes de PIBpm real, amb 107.099,89 milions d'euros, en preus constants, que representa el 9,4% del total de la producció espanyola i mostra un increment del PIB, en termes reals, del 3,2% (3,5% el 2016), segons les dades de la primera estimació de la comptabilitat regional d'Espanya, que ha elaborat l'INE. L'avanç del PIB durant els últims anys ha permès l'acostament als nivells registrats el 2008, que representa la producció agregada de 2017 el 98,2% de la comptabilitzada a l'inici de la crisi.

El bon comportament de l'activitat econòmica de la nostra Comunitat el 2017, en gran mesura, s'ha causat pel dinamisme del consum privat i la formació bruta de capital fix, així com l'aportació positiva de la demanda externa, si bé ha sigut inferior a la que es va comptabilitzar l'any precedent. Des de la perspectiva sectorial, com ja va ocórrer el 2016, l'avanç més alt s'ha registrat en la construcció i en la indústria, i de manera més intensa en la indústria manufacturera, mentre que els serveis creixien per sota de la mitjana en l'àmbit de la nostra Comunitat.

L'evolució de l'economia valenciana queda reflectida, des de l'enfocament de la despesa, entre altres indicadors de **consum privat**, en el comportament dels índexs de comerç al detall i de les matriculacions de turismes, que han registrat taxes de variació interanuals positives en el conjunt de l'any, però més moderades que el 2016. L'evolució positiva del mercat de treball, una mínima tensió inflacionista i un augment salarial superior al registrat l'any precedent han afavorit aquest component de la despesa.

En relació al comportament del mercat de treball, cal indicar que el 2017 ha continuat el canvi iniciat en la segona meitat de l'any 2013, amb un augment de l'ocupació entorn del 3,0% i un descens en la desocupació estimada pròxima al 12,0%, com s'analitzarà amb més detall en el bloc II.

Per la seua banda, la reduïda tensió inflacionista s'ha tornat a reflectir en l'evolució de la inflació subjacent, que al llarg de 2017 ha oscil·lat entre el 0,7% registrat el gener i l'1,3% de juliol, i ha finalitzat en el 0,8% el mes de desembre. Durant tot l'any ha romàs per sota de les taxes de variació de l'IPC general que va concloure 2017 en l'1,1%.

Un altre factor que ha afavorit el consum en la nostra Comunitat ha sigut l'evolució salarial, ja que el 2017 no s'ha repetit la moderació salarial intensa que es va evidenciar l'any precedent. Així, els costos laborals han crescut un 2,9% a la Comunitat Valenciana, enfront de l'augment del 0,7% registrat a Espanya, mentre que els costos salarials han experimentat un increment del 2,8% en la nostra Comunitat, enfront del mig punt a Espanya, si bé encara romanen per sota de la mitjana nacional. En el sector industrial, i especialment en la construcció, han augmentat de manera important els dos costos, mentre que en els serveis més intensius en mà d'obra han mostrat un augment un poc inferior al del conjunt de sectors.

Respecte al component de la **despesa pública** a la Comunitat Valenciana, s'hi observa com les *despeses corrents* el 2017 es van incrementar en un 4,7% en termes interanuals, mentre que les *despeses de capital* ho feien en un 37,9%. En conjunt, les despeses no financeres van mostrar un avanç del 6,1%, enfront del descens del 5,1% registrat l'any anterior.

Quant als indicadors de **formació bruta de capital**, la *matriculació de vehicles de càrrega* i les *importacions de béns d'equip* mostren un perfil similar l'any 2017 a la Comunitat Valenciana i a Espanya, que ha augmentat en còmput anual, si bé amb unes certes mostres de desacceleració durant els últims mesos de l'any.

Pel que fa a l'evolució de la **demanda exterior**, les dades provisionals relatives a l'any 2017 mostren un augment de les exportacions, que han aconseguit el volum més alt de la sèrie històrica, i un important augment de les importacions, amb una evolució desigual al llarg de l'any, en què s'ha produït una ralentització de les exportacions i de les importacions el segon i el quart trimestre, fins i tot, ha registrat una taxa de variació negativa de les primeres en el segon trimestre. Com a conseqüència d'això, la taxa de cober-

tura ha descendit en relació a l'any anterior.

En concret, les *exportacions de productes* de la Comunitat Valenciana l'any 2017 han aconseguit un valor de 29.370,98 milions d'euros, la qual cosa representa un creixement del 2,5% en relació amb les dades de l'any anterior (1,6% el 2016). Per la seua banda, el valor total de les *importacions* va ascendir a 26.027,72 milions d'euros, amb un augment del 9,0%. El creixement més elevat de les importacions sobre el de les exportacions ha provocat un descens de la *taxa de cobertura a la Comunitat Valenciana*, que se situa en el 112,8% (120,0% el 2016). Com s'observa en aquestes dades, la Comunitat Valenciana ha contribuït amb més de 3.300 milions el 2017 a la disminució del dèficit de la balança comercial exterior de l'economia espanyola, i és la quarta comunitat autònoma amb més superàvit en aquesta balança. A més, s'hi observa una posició de superàvit clara respecte a la majoria de països, sobretot el Regne Unit, Alemanya i França, amb els quals s'arriba a unes taxes de cobertura de 162,3%, 159,0% i 156,8%, respectivament. No obstant això, cal fer un esment especial a la relació comercial amb el Regne Unit, que enguany ha experimentat una caiguda de l'11,0% en el volum total exportat, la qual cosa ha suposat una reculada de més de 35 punts en la taxa de cobertura, encara que continua sent la més elevada del nostre entorn.

Aquesta memòria recull per primera vegada un apartat dedicat a la **inversió estrangera** a la Comunitat Valenciana, que el 2017 ha aconseguit el millor registre des de l'inici de la crisi, que s'ha xifrat en 1.158,8 milions d'euros, amb un augment considerable respecte a la mitjana de l'última dècada. Una sèrie de factors han afavorit l'augment de la confiança dels inversors estrangers cap a l'economia valenciana; entre aquests cal destacar el ritme de creixement, la situació geoestratègica privilegiada entre Europa i altres destinacions com Àsia o Àfrica i l'estabilitat política enfront d'altres zones de la conca mediterrània.

Per a finalitzar aquest apartat, cal indicar que totes les *comunitats autònomes* han registrat taxes de variació positives en el creixement del PIB, que han oscil·lat entre l'1,8% de La Rioja i el 3,6% d'Aragó, que junt amb el principat d'Astúries (3,5%), la Comunitat de Madrid (3,4%), Catalunya i la regió de Múrcia (3,3%) i Cantàbria i la Comunitat Valenciana (3,2%) han sigut les comunitats autònomes que han crescut per sobre de la mitjana espanyola (3,1%).

Quant a la *convergència real en termes de PIB per habitant respecte a la mitjana espanyola*, les comunitats que l'han superat el 2017 són: la Comunitat de Madrid (135,24), el País Basc (132,36), la Comunitat Foral de Navarra (123,66), Catalunya (119,75), Aragó (109,62), La Rioja (104,18) i les Balears (103,09). Les comunitats autònomes que no han aconseguit el 80,0% han sigut Extremadura (69,05), Andalusia (73,88) i Castella-la Manxa (78,73). La Comunitat Valenciana ha registrat un índex de 88,22 (88,17 el 2016), quasi dotze punts inferior a la mitjana d'Espanya.

### 3. SECTORS PRODUCTIUS

Des de la perspectiva de l'oferta, tots els sectors han contribuït al creixement del PIB, i han destacat de nou l'avanç que ha registrat la construcció i la indústria, especialment la manufacturera. Els serveis han mostrat un avanç lleugerament inferior a la mitjana, però continuen tenint el pes percentual més alt en la producció agregada de la nostra economia. Quant al sector turístic, l'any 2017, 8,9 milions de turistes estrangers han visitat la Comunitat Valenciana, mentre que els residents han fet 18,5 milions de viatges amb destinació principal a la nostra Comunitat.

L'anàlisi sectorial ens permet, en primer lloc, indicar que la producció agropecuària a la Comunitat Valenciana té un pes reduït en el teixit productiu, amb un valor de 2.416,6 milions d'euros, que representa un 2,5% del total del Valor Afegit Brut (VAB). L'avanç del sector primari s'ha situat en el 3,6%, enfront del 6,6% de l'any anterior.

L'any 2017 no ha sigut un bon any per al sector agrari per, entre altres factors, la climatologia adversa i la detecció de la *Xylella fastidiosa*. Els fenòmens meteorològics esdevinguts durant l'any 2017 han causat danys importants en els cultius de la Comunitat Valenciana, que n'han afectat el rendiment, la qualitat de les produccions i han augmentat els costos, amb l'efecte negatiu consegüent sobre la rendibilitat de les explotacions.

A aquestes dificultats conjunturals, cal afegir-hi els problemes estructurals als quals s'enfronta el sector agrícola. A la fi de l'any 2017, la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient, Canvi Climàtic i Desenvolupament Rural va sol·licitar al Comité Econòmic i Social de la Comunitat Valenciana l'emissió del dictamen corresponent a l'Avantprojecte de Llei d'estructures agràries de la Comunitat Valenciana. El CES-CV va dictaminar aquest avantprojecte de Llei i va fer un recalcamet especial en els problemes que afecten la situació estructural de les explotacions agràries en la nostra Comunitat, entre els quals destaquen l'abandó de terres, la fragmentació de la propietat excessiva o l'escassa dimensió econòmica de les explotacions.

El nombre elevat d'explotacions agràries de dimensió reduïda, tant territorial com econòmica, suposa un dels majors problemes que afecten el futur i la competitivitat de l'agricultura valenciana. Les explotacions amb una dimensió territorial i econòmica més elevada presenten una millor capacitat d'adaptació i resistència davant dels canvis. L'augment de la grandària de les explotacions es produeix principalment per la cessió de parcel·les de persones que cedeixen l'activitat agrària que tenen (a causa de la falta de rendibilitat d'aquestes) cap a persones agricultores professionals.

En aquest sentit, cal indicar que durant els últims anys s'ha produït un augment en la incorporació de persones joves a l'agricultura, *per la qual cosa el CES-CV entén que incrementar i millorar la formació d'aquest col·lectiu i, en general, de totes les persones que es dediquen a l'agricultu-*

*ra és un element essencial per a facilitar un canvi de model productiu i aconseguir una agricultura més intensiva en coneixement. D'una altra banda, la innovació empresarial, la incorporació de noves tecnologies de la informació, entre altres aspectes, possibilitarà una producció sostenible de més qualitat i amb un valor afegit més elevat, que millorarà la productivitat i la competitivitat.*

La pesca ha sigut tradicionalment una activitat amb un arrelament fort en àmplies zones al llarg del litoral de la nostra Comunitat, i el sector pesquer i de l'aqüicultura ha ocupat una posició important en l'economia valenciana, per constituir una activitat bàsica per al desenvolupament econòmic i social dels nostres pobles costaners més significatius. No obstant això, es constata d'any en any un descens en el nombre de bucs, tripulants, potència propulsora i tonatge de registre brut, que afortunadament el 2017 no ha afectat el nombre de captures i valor en llotja. En aquest sentit, per a aquest exercici s'ha produït un increment del 2,4% en el volum de captures i del 8,7% en el valor en llotja, i ha destacat l'alt valor comercial de les espècies a la província d'Alacant, tant de peix com de marisc.

A això anterior cal afegir la rellevància cada vegada més elevada de la producció aqüícola en la nostra Comunitat, i que el 2017 ha experimentat un creixement del 19,8% en la producció i en un 16,8% pel que fa al valor.

La Generalitat Valenciana, amb l'objectiu de fomentar una pesca i una aqüicultura competitives i sostenibles mediambientalment, va aprovar el 2017 la Llei 5/2017 de pesca marítima i aqüicultura a la Comunitat Valenciana, que al mateix temps que unifica en una sola llei la regulació autonòmica en matèria de pesca marítima i defensa dels recursos pesquers, incrementa les garanties per a un millor servei a l'interés general. Així mateix, es publicava l'Ordre 10/2017, de 14 de març, per la qual s'aproven les bases reguladores de les ajudes per a fomentar una pesca i una aqüicultura sostenible a la Comunitat Valenciana, ajudes que ja s'han sol·licitat a data d'elaboració d'aquest informe, però que encara no s'han resolt.

A més de totes les mesures que ja hi ha que pretenen impulsar el desenvolupament d'aquest subsector, *el CES-CV considera que s'ha de continuar incrementant el foment en la investigació marina i continuar treballant en la conservació i la protecció dels recursos pesquers, així com en el foment de la recuperació de caladors.*

La **indústria (inclosa l'energia)** representa, en la nostra Comunitat, un 18,7% del total del VAB en termes reals (18,6% el 2016), amb un valor de 18.260 milions d'euros. Aquest sector ha registrat un creixement del 3,6% l'any 2017, enfront de l'avanç del 4,6% de l'any anterior. La indústria manufacturera, que representa el 85,0% del total de la nostra indústria, ha aconseguit un pes relatiu del 15,9% sobre el VAB l'any 2017, i un increment interanual del 4,0%.

Els diversos indicadors utilitzats per a analitzar l'evolució del sector industrial en la nostra Comunitat han mostrat, en termes generals, un comportament positiu en el conjunt de 2017.

La productivitat aparent del sector industrial a la Comunitat Valenciana ha disminuït el 2017, a causa del major increment percentual de l'ocupació sobre el de la producció a preus constants, i aquesta productivitat ha aconseguit entorn del 73,0% de l'espanyola.

Segons les dades del portal estadístic de la Generalitat, de la Conselleria d'Economia Sostenible, Sectors Productius, Comerç i Treball, les exportacions industrials a la Comunitat Valenciana el 2017 han ascendit a 24.766,4 milions d'euros, i han augmentat un 2,4% respecte a l'any anterior. Els deu primers productes industrials, considerant el seu valor en euros, acumulen el 53,3% del total de les exportacions d'aquest tipus de productes. Els subsectors industrials que continuen tenint més representativitat sobre el total de productes exportats són el d'automòbils, amb un pes relatiu del 26,2% i un augment de l'1,4%, i el de ceràmica, amb un 10,4% i un augment respecte al 2016 de l'11,7%.

L'Índex de Producció Industrial (IPI, Base 2015) ha registrat un perfil irregular al llarg de 2017, amb taxes de variació que van des de l'11,1% aconseguit el mes d'abril fins al descens del 5,6% al febrer, amb un increment en el conjunt de l'any del 0,9%. Per la seua banda, en els béns d'equip l'índex ha augmentat un 6,0% (2,2% el 2016), en béns intermedis un 4,4% (3,9% l'any anterior), en béns de consum un -0,1% (-1% el 2016), mentre que en energia queia un 10,1%, quan un any abans augmentava el 7,9%.

L'Índex de Preus Industrials (IPRI, base 2015) va créixer el 2017 en un 3,3%. Per destinació econòmica, l'índex dels béns intermedis va augmentar un 2,7% (-0,9% el 2016), en béns de consum un 1,1% (0,5% l'any anterior), en béns d'equip un 0,7% (0,6% el 2016), mentre que en energia avançava un 11,8%, quan un any abans queia el 9%.

La resta d'indicadors conjunturals de la indústria, com l'Índex de Xifra de Negocis (ICN) o l'Índex d'Entrada de Comandes (IEP), també han registrat una evolució favorable en el conjunt de l'any, que corrobora el bon comportament del sector el 2017.

*Per això, el CES-CV valora positivament l'evolució del sector industrial l'any 2017, especialment en el cas de la indústria manufacturera, que ha sigut un dels sectors que més ha crescut. No obstant això, considera necessari intensificar les polítiques dirigides a incrementar la competitivitat del sector industrial a la Comunitat Valenciana, amb projectes encaminats a la promoció del sector, que garantisquen la permanència del teixit industrial que hi ha al llarg del nostre territori i afavorisquen la generació de noves activitats sostenibles i respectuoses amb el medi ambient. La I+D+i, la digitalització i la internacionalització, així com la*

*disponibilitat d'infraestructures, són elements essencials per a elevar la competitivitat i poden ajudar que el sector industrial genere ocupació més estable. Aquestes mesures possibilitarien aconseguir l'objectiu que recull l'Estratègia de política industrial, visió 2020, d'augmentar el pes de la indústria en l'activitat econòmica de la Comunitat Valenciana fins al 20,0% del PIB regional durant aquest any.*

El **sector de la construcció** ha sigut el que més ha crescut en la nostra Comunitat, junt amb la indústria manufacturera, amb un avanç del 8,5% l'any 2017 (2,7% el 2016), enfront del 4,9% registrat a Espanya. El percentatge de participació del sector en l'activitat econòmica valenciana és d'un 7,6%, superior al 6,4% que representa la construcció en el conjunt de l'activitat econòmica espanyola.

No cal oblidar que l'activitat de la construcció té una importància socioeconòmica, per la contribució al creixement econòmic, així com per l'efecte multiplicador sobre la resta de sectors econòmics, com la indústria i els serveis, i per la incidència notable que té en la generació d'ocupació tant directa com indirecta.

L'evolució del sector, mesurada a través de la licitació oficial en la construcció, mostra un increment important, 20,0% el 2017, que és de 653,6 milions d'euros enfront dels 544,7 milions de l'any anterior. A Espanya s'ha experimentat un avanç del 37,7%, per la qual cosa el percentatge que representa la Comunitat Valenciana sobre Espanya ha disminuït fins a situar-se en el 6,4%, un punt menys que el 2016. Per la seua banda, els *visats de direcció d'obra* s'han incrementat el 2017 un 23,2% en relació a l'any anterior. A Espanya han crescut un 18,4%, i ha augmentat el pes dels habitatges en edificació de la nostra Comunitat sobre el total d'Espanya del 10,9% de 2016 a l'11,3% de 2017.

Per la seua banda, el **sector serveis** representa en el conjunt de l'economia valenciana un 71,2%, el percentatge més elevat de tots els sectors, a l'igual que ocorre en l'economia espanyola, en la qual participa en un 73,6%.

En el sector serveis, el comerç suposa un 24,4% del VAB de la nostra Comunitat i els serveis de l'Administració Pública (educació, sanitat, serveis socials, etc.) un 17,8%. En el primer subgrup s'ha registrat un avanç de l'activitat el 2017 del 3,8%, mentre que ha crescut un 0,9% en el segon.

El subsector comercial, segons l'Índex de Xifra de Negoci a la Comunitat Valenciana, ha registrat nivells més favorables que l'any precedent, si bé n'ha alentit el creixement. En termes reals, aquest índex va augmentar l'any 2017 un 1,1%, quan un any abans havia crescut un 1,5%. A Espanya l'augment d'aquest índex va ser també de l'1,1% (1,2% el 2016).

Les activitats financeres i d'assegurances han tornat a ser les úniques

que han retrocedit el 2017. Un clar indicador que encara continua la reestructuració del sector financer és el tancament d'oficines i la reducció de llocs de treball, si bé en menor mesura que en anys precedents. Des de l'inici de la crisi s'han tancat a la Comunitat Valenciana 2.337 oficines, és a dir, un 46,2% del total. Aquesta situació ha tingut un impacte especial en municipis xicotets que en molts casos n'han perdut totes les sucursals, cosa que ha obligat la població d'aquests a desplaçar-se fora de la localitat de residència per a accedir als serveis financers. El col·lectiu més afectat és el de les persones majors i amb escasses habilitats en noves tecnologies.

El **sector turístic**, que és un dels motors econòmics més importants de la Comunitat Valenciana, ha continuat creixent l'any 2017; els indicadors d'evolució principals s'han situat en positiu i per sobre de la mitjana d'Espanya.

El 2017, com vam dir, 8,9 milions de turistes estrangers han visitat la Comunitat Valenciana, la qual cosa representa un increment destacat (15,3%), per sobre de la mitjana a Espanya (8,6%), amb 81,8 milions de turistes. Per la seua banda, els residents han fet 18,5 milions de viatges amb destinació principal a la Comunitat Valenciana, la qual cosa suposa un increment d'un 7,9%, superior a la mitjana d'Espanya (6,1%). La despesa total que han fet aquests turistes, que ha crescut un 2,0%, s'estima en 3.372,4 milions.

També s'hi introdueix un capítol dedicat als **sistemes d'innovació**. L'any 2017 es crea l'Agència Valenciana de la Innovació per a dissenyar i coordinar l'Estratègia d'innovació de la Comunitat Valenciana, i impulsar l'articulació de tots els agents del Sistema Valencià d'Innovació: universitats, institucions públiques d'investigació, centres del CSIC presents al seu territori, els instituts tecnològics, empreses i sindicats.

L'any 2016, tant la despesa interna en investigació i desenvolupament com el personal ocupat en I+D van augmentar un 2,4% i un 4,1%, respectivament.

## 4. ESTRUCTURA EMPRESARIAL

A la Comunitat Valenciana es troben registrades, l'1 de gener de 2017, segons el Directori Central d'Empreses (DIRCE), 350.065 empreses, que representen un 10,7% del total d'empreses espanyoles, percentatge similar al de l'any precedent. S'ha produït un augment de 5.023 empreses que, en termes relatius, ha suposat un increment de l'1,5% enfront de l'1,6% d'Espanya.

La densitat empresarial (empreses per mil habitants) a la Comunitat Valenciana el 2009 se situava en 71 empreses, lleugerament inferior a la mitjana d'Espanya. No obstant això, la crisi en va provocar una reducció considerable fins a arribar a les 66 empreses el 2014, amb més incidència negativa en la nostra Comunitat. A això ha contribuït l'estructura empresarial

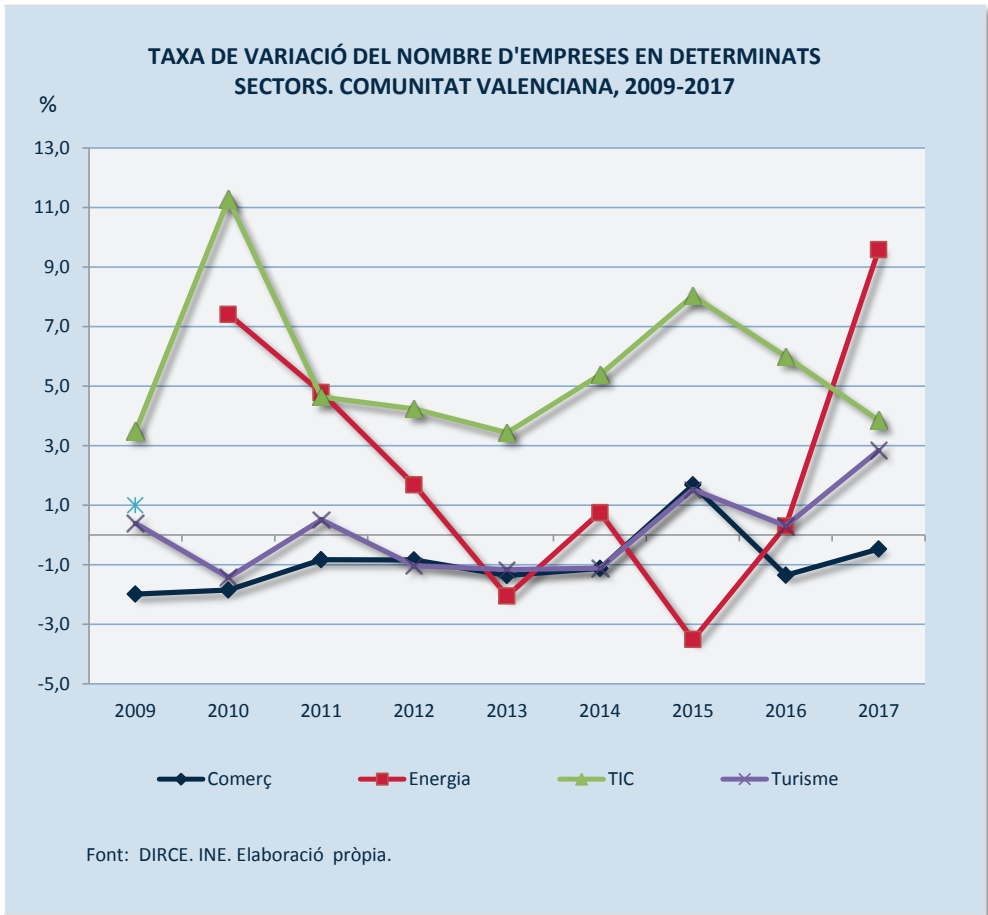


rial, amb un predomini de les microempreses i un pes reduït de les grans empreses, especialment en la indústria i en els serveis. L'any 2017, la densitat empresarial s'ha elevat fins a les 70 empreses per mil habitants.

El 81,1% de les empreses valencianes exerceixen l'activitat en el sector dels serveis (80,9% el 2016), i en aquest sector destaquen les empreses dedicades al comerç que representen el 24,6% del total (25,1% el 2016), mentre que l'11,9% desenvolupen l'activitat en la construcció (12,1% el 2016), i el 7,0% restant en la indústria, percentatge similar al registrat l'any anterior. A Espanya els percentatges es van situar en: serveis, un 81,6%; construcció, un 12,3%, i indústria, un 6,1%.

La xarxa empresarial valenciana es caracteritza per la diversitat de les activitats. Les indústries del calçat, del tèxtil, del joguet, del moble i de la ceràmica tenen un pes econòmic important, així com de la siderúrgia, la de l'automòbil, la química, la petroquímica i l'hortofrutícola, que es concentren en diversos punts de la geografia de la nostra Comunitat.

En relació a la grandària empresarial, el 95,6% de les empreses de la Comunitat Valenciana (95,8% un any abans) són microempreses (empreses de 0 a 9 treballadors) i el 53,9% són empreses sense assalariats (54,0% l'any precedent), i d'aquesta manera corrobora el domini clar de l'autoocupació que s'observa en l'estructura jurídica empresarial valenciana i els mínims canvis que s'hi experimenten. Aquesta estructura empresarial és un dels factors determinants de la productivitat i la competitivitat de les empreses en el nostre àmbit territorial. Les empreses de la Comunitat Valenciana tenen una productivitat mitjana inferior a la d'Espanya, un 96,1%, la qual cosa suposa una disminució de la seua competitivitat i, per tant, una limitació en la capacitat de creixement en la generació d'ocupació. Per sectors, els serveis i la indústria mostren uns nivells inferiors a la mitjana d'Espanya. La Comunitat Valenciana presenta sectors tradicionals com el calçat, el tèxtil o la fusta, amb un pes relatiu més elevat en el conjunt del sector industrial que a Espanya, mentre que les empreses orientades a les TIC encara no arriben al percentatge mitjà d'Espanya, si bé els últims anys se n'ha escurçat el diferencial, amb uns increments relatius positius superiors en la nostra Comunitat.



D'una altra banda, **l'economia social** té una presència important en l'estructura empresarial de la Comunitat Valenciana. Pel que fa a les societats cooperatives en situació d'alta en la Seguretat Social quan va finalitzar l'any 2017, en la nostra Comunitat hi havia 1.776 centres de cotització, inferior en un 0,7% a l'any anterior, que representa el 10,4% del conjunt d'Espanya. Quant a les societats laborals, es xifren 792 centres, un 12,2% menys que el 2016, la qual cosa suposa el 7,8% d'Espanya.

El nombre total de persones que treballen en l'economia social a la Comunitat Valenciana és de 57.192, de les quals en corresponen 51.920 a societats cooperatives, és a dir, un 90,8%, i la resta, 5.272 persones (9,2%), corresponen a societats laborals. El 15,1% de l'ocupació de l'economia social espanyola pertany a la nostra Comunitat, percentatge que se situa en el 16,5% en el cas de les societats cooperatives i en el 8,2% en les societats laborals.

La població ocupada de l'economia social en les comunitats autònomes respecte al total de la població ocupada a Espanya representa el 2,02%.

percentatge lleugerament inferior al de l'any 2016. A la Comunitat Valenciana, aquest se situa en el 2,59% (2,90% el 2016), i la superen el País Basc (7,23%), Múrcia (4,12%) i Navarra (4,58%).

## 5. SECTOR PÚBLIC

El capítol dedicat al sector públic analitza l'estructura funcional del pressupost de la Generalitat, la distribució orgànica de la despesa, l'estat d'ingressos, l'execució i la liquidació del pressupost, el dèficit i l'endeutament de la nostra Comunitat i la comparació d'aquesta amb la resta de comunitats autònomes, a més de la ràtio deute/PIB i la ràtio d'endeutament per habitant.

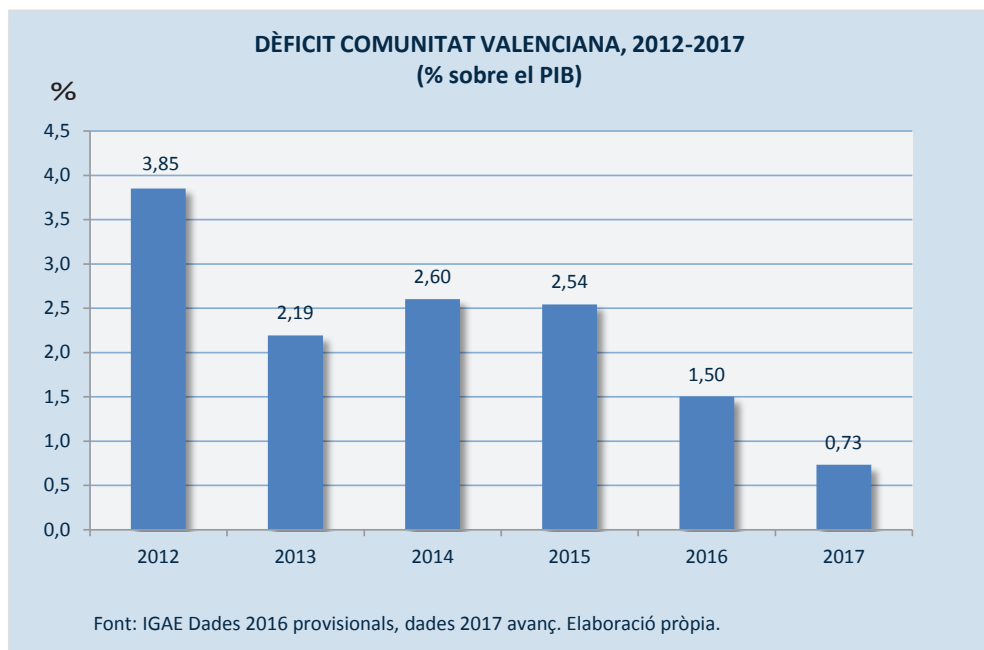
El pressupost inicial de l'Administració de la Generalitat per a l'any 2017 va ser de 17.724,97 milions d'euros, xifra que suposa un augment del 3,3% respecte a l'any anterior.

En la distribució per polítiques de despesa i capítols, el 74,9% del pressupost correspon a operacions corrents, i el 5,5% a operacions de capital. En total, les despeses per operacions no financeres arriben a 14.264,49 milions d'euros, un 80,5% del pressupost, i el 19,5% restant correspon a operacions financeres. Per funcions, les partides més importants de despesa es destinen a sanitat, amb 6.072,59 milions, la qual cosa suposa el 34,26% del pressupost, i a educació, amb 4.495,35 milions d'euros, un 25,36% del total de despeses.

Quant als ingressos, els que procedeixen d'operacions no financeres representen el 76,6% del total, i els procedents d'operacions financeres, el 23,4% restant. La suma dels ingressos no financers pressupostats per a l'any 2017 és de 13.586,14 milions d'euros. D'aquesta quantia, 13.432,13 milions d'euros, és a dir, un 75,8% del total del pressupost, correspon a ingressos corrents i 154 milions d'euros, un 0,9%, són ingressos de capital. El capítol que té més volum d'ingressos correspon, com és habitual, als impostos indirectes, amb 6.249,63 milions d'euros pressupostats, és a dir, el 35,3% del pressupost d'ingressos.

El 31 de desembre de 2017, el grau d'execució dels pagaments sobre el pressupost definitiu ha sigut d'un 86,80%, i els ingressos s'han executat al 95,25%.

El dèficit públic s'ha reduït per tercer any consecutiu, i ha disminuït fins al 0,73% sobre el PIB autonòmic el 2017.



Junt amb la reducció del dèficit, s'observa un fre en l'increment de l'endeutament, que ha crescut en menor mesura que la mitjana de totes les CCAA l'any 2017, i tot això acompanyat d'uns indicadors de recuperació econòmica durant els últims anys que han portat, fins i tot, a una lleugera disminució de la ràtio deute/PIB durant l'últim any. Així i tot, el deute viu acumulat el 31 de desembre de la Comunitat Valenciana és de 46.187 milions d'euros, i és la segona comunitat més endeutada d'Espanya en valor absolut, darrere de Catalunya, i representa el 16% de l'endeutament total de les comunitats autònomes.

La variable població és el punt de partida de l'anàlisi que fa el comitè en aquest capítol del sistema de finançament autonòmic i les conseqüències d'aquesta per a la Comunitat Valenciana. Es pren com a període per a l'anàlisi des de l'any 2002 fins al 2015, últim any amb liquidació definitiva del sistema. La nostra Comunitat ha experimentat un increment poblacional del 18% en el període 2002-2015, superior en cinc punts percentuals al registrat en el conjunt de totes les comunitats autònomes (13%).

L'augment de la població comporta un augment de les necessitats de despesa que cal atendre, en primer lloc les dels serveis públics fonamentals. Fa uns quants anys, a partir del 2008, la situació es va agreujar amb la recessió econòmica, que va suposar una reducció dràstica dels ingressos. La Comunitat Valenciana és la que va obtenir menys ingressos no financers per càpita durant el període 2002-2015, un 19% menys que la mitjana. Afegit al fet d'ingressar menys, la valenciana és de les comunitats que menys gasta per habitant, un 14% menys que la mitjana per al mateix període. A més de

gastar menys, la Comunitat Valenciana ha de fer un esforç més gran que altres comunitats, i ha dedicat un percentatge més elevat del pressupost a atendre la despesa dels serveis públics fonamentals (educació, sanitat i protecció social), amb la qual cosa queden menys recursos per a la resta de competències autonòmiques.

Amb la crisi i la caiguda consegüent dels ingressos tributaris, a més del desequilibri financer i la generació de dèficit, s'ha revelat una realitat d'insuficiència global dels ingressos del sistema de finançament autonòmic, que ha portat la Comunitat Valenciana a endeutar-se més malgrat gastar menys i tindre una renda *per càpita* inferior en un 12% a la mitjana nacional. L'endeutament *per càpita* de la Comunitat Valenciana el 2017 és de 9.364 euros, i és el segon més elevat de totes les comunitats autònomes, darrere de Catalunya. L'endeutament, a més, genera uns interessos que s'acumulen any rere any al deute. Aquesta insuficiència financera genera també dèficit i més deute, i obliga la nostra Comunitat a recórrer als mecanismes extraordinaris de finançament que ha implementat el Govern central. Així, l'any 2017, s'han assignat a la Comunitat Valenciana 5.408,90 milions d'euros a través del Fons de Finançament a les Comunitats Autònomes (FFCA). Un recurs que, per la permanència que té en el temps (des del FLA de 2012), es converteix en més deute que cal retornar.

Cal assenyalar que amb la recuperació econòmica i l'augment dels ingressos dels dos últims anys, s'ha reduït respecte a l'any anterior la ràtio deute sobre el PIB en dues dècimes percentuals, que ha arribat al 42,5% (la més alta de totes les CCAA), i el dèficit en termes de comptabilitat nacional s'ha reduït fins a arribar al 0,73% sobre el PIB el 2017, insuficient per a arribar a aconseguir l'objectiu de dèficit que va fixar el Govern d'Espanya en un 0,60% del PIB, en el marc del Programa d'estabilitat pressupostària, deute públic i regla de despesa per a les comunitats autònomes.

En l'última liquidació definitiva practicada del sistema de finançament autonòmic, corresponent a l'any 2015, la Comunitat Valenciana torna a ser la pitjor finançada de totes les comunitats autònomes. Si haguera rebut la mateixa quantitat per habitant que la resta de comunitats autònomes, se li haurien assignat 1.179 milions d'euros més.

*Davant d'aquesta situació, el CES-CV fa anys que denuncia el finançament desigual per habitant entre les comunitats autònomes de règim comú, que afecta i penalitza, de manera contundent, la Comunitat Valenciana. Aquesta inequitat en el repartiment dels recursos s'ha traduït en un desplegament territorial desigual dels serveis públics, tant dels fonamentals (educació, sanitat i protecció social) com dels relacionats amb la resta de competències autonòmiques. El CES CV manifesta sobre aquest tema que és econòmicament i fiscalment incongruent i insostenible i socialment injust que una comunitat autònoma reba un finançament per càpita inferior a la mitjana nacional, quan té una renda*

*per càpita inferior a la mitjana nacional i resulta aportadora neta al sistema de finançament autonòmic. A més, la Comunitat Valenciana és l'única comunitat autònoma en què es donen conjuntament aquestes dues últimes circumstàncies, la qual cosa acreix encara més la injustícia del tracte que rep.*

Dels 46.187 milions d'euros de deute viu acumulat el 31 de desembre de 2017, s'estima que, aproximadament, 21.000 milions d'euros (45%) tenen l'origen en l'infrafinançament de la Comunitat Valenciana corresponent al període 2002-2017, incloent en aquesta xifra el cost del finançament, que també s'ha acumulat al deute. El CES-CV, enmig d'un procés a escala nacional d'anàlisi i revisió esperada del sistema de finançament autonòmic, s'uneix a la reivindicació de la Generalitat Valenciana del reconeixement d'aquest infrafinançament, la reestructuració del deute atenent-ne les causes i la condonació o la compensació de la part del deute que haja tingut l'origen en l'infrafinançament. En aquest sentit, *el CES-CV ja s'ha manifestat en memòries anteriors sobre l'exigència del reconeixement i la condonació del deute per infrafinançament històric que l'Estat manté amb la nostra Comunitat. Per això comparteix aquesta proposta, i així ho manifesta de nou en aquesta memòria.*

## **6. TRANSPORT I INFRAESTRUCTURES DE TRANSPORT**

El transport i les infraestructures d'aquest tenen un paper fonamental en el desenvolupament econòmic i social de la Comunitat Valenciana, territori netament exportador de mercaderies i receptor de viatgers, i es registren índexs elevats de moviments del trànsit en totes les modalitats de transport.

Respecte al transport per ferrocarril, la Comunitat Valenciana registra el 2017 un increment del 3,3% en el nombre de viatgers transportats amb origen i destinació en la nostra Comunitat, i els serveis d'AVE-llarga distància eren els que experimentaven el creixement més elevat amb el 4,0%. Tendència oposada és la que s'observa en el transport de mercaderies on es produeixen descensos tant en origen (-6,4%) com en destinació (-2,3%), i resulta urgent, entre unes altres, l'execució del Corredor Mediterrani, el Corredor Càntabre-Mediterrani i totes les infraestructures que siguen necessàries per a utilitzar aquesta manera de transport com a alternativa al que es fa per carretera.

La demanda de viatgers en la Xarxa de Ferrocarrils de la Generalitat s'ha situat en 74,34 milions, i supera en un 1,8% les dades de l'any anterior, i Metrovalencia és la que presenta el millor registre amb un avanç d'un 1,9%, que en el cas del TRAM d'Alacant ha sigut del 0,8%. Han de continuar-se les obres de millora i prolongació de la xarxa viària dels serveis metropolitans en les tres províncies de la nostra Comunitat, perquè siga possible donar servei al màxim nombre de municipis, i millorar tant econòmicament com

mediambientalment les àrees perifèriques a les quals serveix.

La millora de l'activitat econòmica s'ha vist reflectida en el transport per carretera; s'ha incrementat tant el parc de vehicles autoritzats per al transport de mercaderies, com la capacitat de càrrega d'aquests, el nombre d'empreses autoritzades i les tones transportades. Així mateix, es constata un increment del trànsit pesat per les carreteres de la nostra Comunitat, amb un percentatge de representativitat en relació amb la mitjana d'Espanya que se situa 1,4 punts per damunt, i que en el cas de la província de Castelló és més significatiu, amb 5,7 punts per damunt.

Una de les manifestacions significatives de la recuperació econòmica ha sigut l'increment de matriculacions noves, que l'any 2017 s'ha situat, en termes percentuals, en el 6,1% respecte a l'any anterior, matriculacions que representen el 10,8% del total nacional.

Malgrat l'increment del trànsit rodat per les nostres carreteres durant aquest últim exercici, s'ha reduït un 14,5% el nombre de defuncions per accidents de circulació i un 11,5% el nombre de persones ferides hospitalitzades, que ha millorat sensiblement els registres de l'any anterior. Això no impedeix destacar novament la insuficiència de la nostra xarxa viària, en particular carreteres determinades com l'N-232, l'N-332 i l'N-340, que absorbeixen uns percentatges de trànsit, tant lleuger com pesat, molt superiors a la mitjana nacional, i que s'agreugen en períodes de l'any determinats. En virtut d'això, resulta imprescindible continuar el desdoblament d'aquestes vies en diversos trams, així com s'evidencia la necessitat urgent de disposar d'un estudi objectiu que tracte les opcions que hi ha de cara a la decisió de prendre arribada la data de la finalització de la concessió de l'AP 7, des d'un punt de vista estratègic per a la mobilitat de les persones i per al desenvolupament econòmic del nostre territori. Així mateix, en el procés de decisió cal tindre, preceptivament, l'opinió de l'autoritat autonòmica competent. Tot això, sense oblidar la prolongació necessària de l'A-7 i de la CV 10 fins al límit amb la província de Tarragona.

Pel que fa al transport marítim, l'any 2017 constata increments nous en el trànsit de viatgers i mercaderies en els ports d'interés general de l'estat de la Comunitat Valenciana. Pel que fa al primer d'aquests, el nombre de persones viatgeres ha augmentat un 10,5% en relació amb l'any anterior, molt per sobre de l'increment experimentat a Espanya, que es va situar en el 4,7%, i la nostra Comunitat representa el 3,8% del total de viatgers. És el port de València, amb un creixement del 16,8%, el que ha liderat aquest avanç com a conseqüència de l'alt nombre de creuers que han fet escala en aquesta ciutat durant l'últim exercici.

Quant al trànsit de mercaderies, els ports de la Comunitat Valenciana han registrat 94,9 milions de tones transportades, amb un increment del 3,2% respecte a l'any anterior; d'aquestes, 56,2 milions corresponen a trànsit de contenidors del port de València. El nombre total de tones transitades

per aquests ports representa el 17,4% del total d'Espanya, que va descendir 0,7 punts de representació en relació amb l'exercici anterior. Amb la finalitat d'incrementar aquests índexs, resulta necessari continuar l'adaptació de les nostres instal·lacions portuàries a les necessitats actuals, màximament quan el Corredor Mediterrani permeta la intermodalitat de mercaderies, que incrementarà notablement l'arribada de contenidors des d'Amèrica, Àsia i Àfrica al Nord d'Europa. I en aquest sentit, resulta imprescindible agilitar les obres d'accés per carretera i ferrocarril tant als recintes portuaris com a les zones logístiques.

Finalment, el transport aeri ha reflectit també al llarg de 2017 increments en el trànsit de persones transportades, operacions i trànsit de mercaderies. L'aeroport d'Alacant lidera el trànsit de passatgers i passatgeres amb 13,7 milions, seguit de València amb 6,7 milions, i s'han produït taxes de variació positives de l'11,1% i del 16,3%, respectivament, en aquest últim exercici. La Comunitat Valenciana representa el 8,3% del trànsit comercial de persones, que s'han incrementat quatre dècimes de punt pel que fa a l'any anterior. El volum de càrrega quedava situat en 18,5 milions de tones transportades, i s'ha incrementat 2,8 punts percentuals. No obstant això, la càrrega aèria a la nostra Comunitat tan sols representa el 2,0% del total nacional. Per la seua banda, el nombre d'operacions s'ha incrementat un 7,6%, i aquestes representen el 8,1% del total nacional, i l'aeroport de l'Altet és el que ofereix les millors dades.





# **BLOC II**

**MERCAT DE TREBALL,  
POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ**

**I**

**RELACIONS LABORALS**

---



## 1. VARIABLES BÀSIQUES DEL MERCAT DE TREBALL

La **població en edat de treballar** s'ha situat a final de 2017 en 4.124.500 persones, que ha experimentat un augment respecte a l'any anterior del 0,5% en termes relatius. Les dones han mantingut el pes entorn del 51,0% del total. En termes mitjans, la població de 16 o més anys s'ha incrementat en un 0,4%, que s'ha xifrat en 4.115.200 persones (4.089.700 persones el 2016).

Per la seua banda, la **població activa** ha aconseguit 2.432.300 persones, amb una reculada en termes interanuals del 0,1%. L'augment de la població en edat de treballar, enfront del descens que s'ha registrat en la població activa a la Comunitat Valenciana, ha donat lloc a una disminució en *la taxa d'activitat* fins a situar-se en el 59,1% en mitjana (59,4% el 2016). A Espanya, la taxa d'activitat s'ha reduït en quatre dècimes, i s'ha situat en el 58,8% (59,2% el 2016). Per segon any consecutiu, des de l'inici de la crisi, s'ha superat la taxa d'activitat d'Espanya.

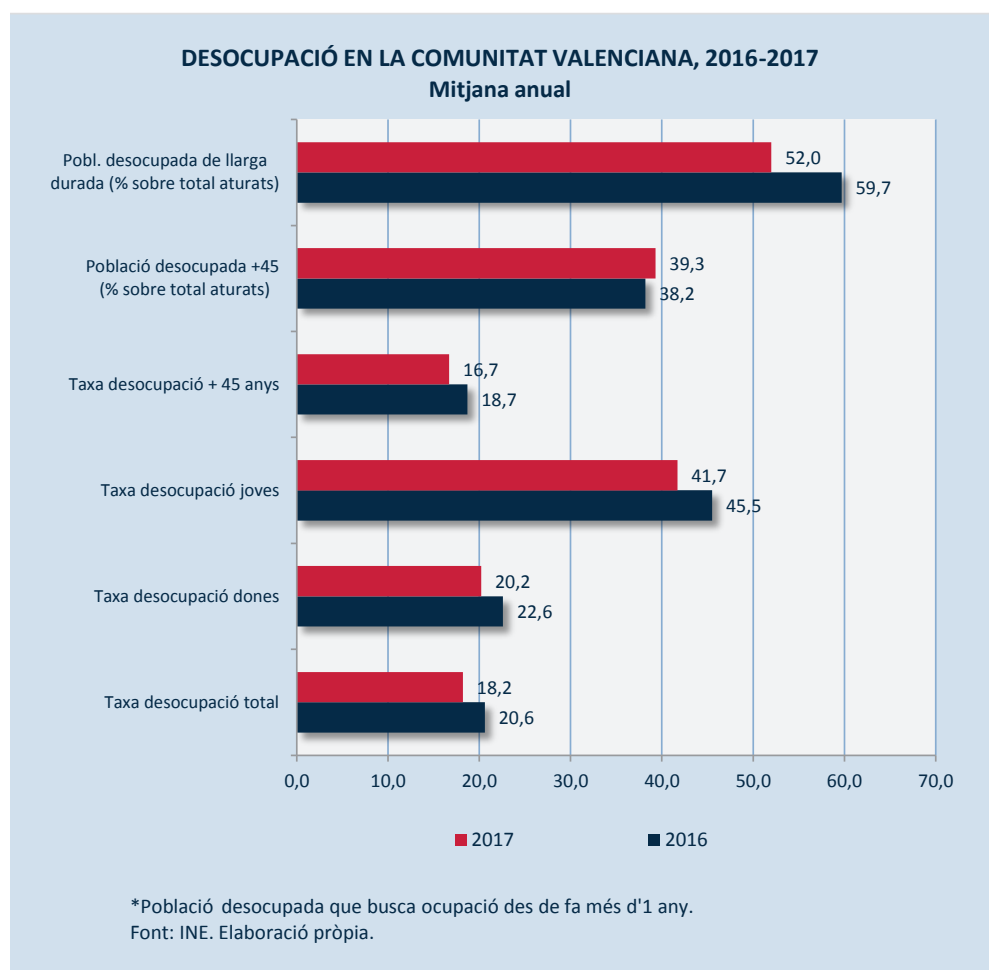
Al contrari del que ha ocorregut amb la població activa, la **població classificada com a inactiva** ha augmentat l'any 2017, en concret, un 1,1%, que s'ha situat en 1.682.900 persones, resultat de l'augment de 21.100 noves dones inactives i el descens de 3.300 homes. Aquest col·lectiu presenta una dicotomia clara. Mentre que el 61,6% de les persones inactives per jubilació són homes, en el col·lectiu que formen les persones que perceben una pensió diferent de la de jubilació i les classificades en labors de la llar, més del 90,0% són dones. Per això, *el CES-CV considera que hi ha una diferència de gènere en les prestacions, per la qual cosa haurien d'ampliar-se els factors correctors que s'han començat a introduir.*

La **població ocupada** es va situar en 1.990.300 persones, la qual cosa suposa un augment mitjà, en termes absoluts, de 58.300 persones, amb un creixement de l'ocupació del 3,0% durant l'any 2017 (3,1% l'any anterior). La *taxa d'ocupació* ha augmentat en 1,3 punts, que s'ha situat en el 48,4%, i ha reduït el diferencial respecte a l'estimada per al conjunt d'Espanya (48,7%), que ha experimentat un increment d'1,1 punts. Les *taxes d'ocupació d'homes i de dones* han augmentat, respectivament, en 1,8 i en 0,6 punts, i s'han situat en el 54,6% i en el 42,4%.

Aquesta memòria socioeconòmica inclou, per primera vegada, un apartat dedicat a l'**ocupació autònoma** a la Comunitat Valenciana, en què s'analitza el comportament d'aquesta l'any 2017, a través de les dades extretes de l'afiliació a la Seguretat Social, que ha facilitat el Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social. Segons aquesta font, l'afiliació de persones autònomes era de 339.956 el mes de desembre de 2017 en la nostra Comunitat, amb un augment de 1.656 noves ocupacions autònomes respecte a l'any anterior, un 0,5% en termes relatius. Aquest increment resulta inferior al registrat l'any anterior (1,3%), la qual cosa posa de manifest que l'ocupació autònoma

continua creixent a la Comunitat Valenciana, en part, per causa de la recuperació econòmica, però en menys mesura que els dos últims anys, com a conseqüència, entre altres factors, de l'augment de la possibilitat de trobar un treball per compte d'altri i el retard en l'aplicació d'unes certes mitjanes com l'entrada en vigor de l'ampliació de la tarifa plana.

La **desocupació estimada** era de 442.000 persones, amb un descens de l'11,9% en relació amb 2016. La *taxa d'atur* estimada per als dos sexes s'ha situat en el 18,2% de la població activa, inferior en 2,4 punts a la de l'any anterior. La taxa d'atur masculina ha arribat al 16,5% i la femenina, al 20,2%, amb una disminució en termes interanuals de 2,4 punts en els dos casos. A Espanya, la taxa de desocupació es va situar en el 17,2%, i va ser en els homes del 15,7% i en les dones del 19,0%.



Malgrat això, les taxes d'atur tant a Espanya com a la nostra Comunitat continuen sent elevades, especialment entre la població més jove (menors de 25 anys), amb 23,5 punts per sobre de la mitjana en el cas de la

Comunitat Valenciana. *Per això, encara que el 2017 s'ha reduït la desocupació entre els joves i les dones, el CES-CV continua considerant necessari intensificar i potenciar les polítiques actives d'ocupació encaminades a la generació d'ocupació i a la inserció laboral dels col·lectius més afectats, com són els joves, les dones i, sobretot, la població aturada de més llarga durada (la que fa que està aturada 1 any o més), en què el percentatge de la desocupació sobre el total estimat s'aproxima al 52% el 2017.*

A més, la desocupació de les persones majors de 45 anys suposa entorn del 39,3% de la població total aturada, més d'un punt per sobre del registrat el 2016. Aquest col·lectiu és especialment vulnerable, ja que solen ser les principals persones perceptores de la unitat familiar, i alhora les més afectades per l'atur de llarga durada. *El CES-CV entén que les peculiaritats d'aquest col·lectiu fan necessaris plans de formació, recol·locació i protecció social específicament destinats a aquest, per a evitar possibles situacions d'exclusió social.*

## 2. GRANS FLUXOS DEL MERCAT DE TREBALL

Malgrat un descens en el nombre d'inscrits demandants d'ocupació i de l'augment de la contractació registrada, l'any 2017 ha continuat prevalent la modalitat de contractes temporals, com es constatarà a continuació. En allò relatiu a **les vies d'entrada en el mercat de treball**, el SERVEF gestiona la contractació en la seua xarxa de centres. Enguany s'hi han inscrit 533.551 persones demandants d'ocupació, que impliquen una disminució de 45.434 inscrites i del 7,84% sobre 2016. De les inscrites, 402.700, el 75,48% del total, van ser persones demandants aturades, més del 85% espanyoles, que es van concentrar en nombre més elevat en el sector serveis, la majoria en l'activitat econòmica de comerç al detall.

Els **contractes de treball inicials registrats** el 2017 a la Comunitat Valenciana van experimentar un augment del 9,30%, amb 166.293 contractes més que el 2016, és a dir, una mitjana de 13.910 contractes més mensuals, amb un total d'1.961.765 contractes. Quan es desagreguen les dades per sectors d'activitat, el sector que va tindre una taxa percentual més elevada va ser el de serveis amb un 70,10%. Respecte als nivells d'estudis, el nivell de formació amb més contractació va ser el d'estudis primaris. Les ocupacions amb més contractació han tornat a ser cambriers assalariats, amb un 12,47% sobre el total; peons agrícoles (excepte en hortes, hivernacles, vivers i jardins), amb un 9,20%, i peons de les indústries manufactureres, amb un 7,21%. I segons secció d'activitat econòmica, un any més, la majoria de contractacions estaven en la d'hostaleria, amb 383.497 contractes i un 19,95% sobre el total.

En relació a la **contractació segons tipus de contracte**, els contractes de caràcter temporal tenen un pes fort sobre el total, en concret del 94,04%, similar al 93,97% de 2016. Hi destaquen els contractes eventuais per

circumstàncies de la producció, amb un 49,97%, i els d'obra o servei determinat, amb un 37,64%. Els de caràcter indefinit han presentat un percentatge del 5,71% sobre el total de la contractació. No obstant això, les persones assalariades amb un contracte indefinit representaven, a final de l'any, el 71,0% del total de les assalariades enfront d'un 29,0% que mantenien un contracte temporal.

El **moviment laboral registrat** mostra que el **tipus de jornada pactat** és majoritàriament la jornada completa, ja que d'1.961.765 contractes, 1.236.732 han sigut a temps complet, el 63,04%. La resta, 695.056, el 35,43%, han sigut a temps parcial. Per sexes, el percentatge de contractes amb homes va arribar al 58,43% i amb dones, al 41,57%.

La taxa de **mobilitat laboral interprovincial** que reflecteix els fluxos consolidats de treballadors entre les diferents zones geogràfiques a Espanya va representar un 13,53%, inferior al 13,68% de 2016, amb 743.446 contractes de mobilitat; la interautonòmica de la nostra Comunitat va ser del 9,74% i 539.983 contractes. Si s'analitzen per províncies, a la d'Alacant la taxa va ser del 16,31%; a la de Castelló, del 22,19%, i a la de València, de l'11,66%.

Els contractes de posada a disposició que van fer **les empreses de treball temporal** a la Comunitat Valenciana el 2017 van arribar a 461.213, amb un increment del 5,4% sobre 2016. Per tipus, els més formalitzats van ser l'eventual per circumstàncies de la producció, amb un 49,79%, i el d'obra o servei, amb un 48,91%. Per províncies, a la d'Alacant la xifra de contractes va ser de 74.728, a la de Castelló, de 49.770, i a la de València, de 336.715. Els contractes de posada a disposició gestionats en les empreses de l'àmbit de la Comunitat Valenciana van sumar 87.021 amb 57.866 treballadors i treballadores. A Espanya, el nombre de contractes de posada a disposició va ser de 3.853.556, un 10,7% més que el 2016. La majoria corresponien al sector de serveis, amb un 52,33%, i per seccions d'activitat, a la d'indústries manufactureres, amb un 28,76%.

Quant a les **vies d'eixida del mercat laboral**, l'any 2017, les **conciliacions individuals** acabades van augmentar un 10,50%, ja que de les 37.481 de 2016 s'ha passat a les 41.417 de 2017, i les conciliacions acabades en matèria d'acomiadament van descendir lleugerament, perquè de les 21.640 conciliacions de 2016 es va passar a les 21.356 de 2017. Les conciliacions acabades en matèria d'acomiadament amb avenença van tindre un increment lleuger, ja que de les 10.488 conciliacions de l'any 2016 es va passar a les 10.569 de 2017, encara que les quantitats acordades en aquest tipus d'acomiadaments van disminuir, i van passar de 149,49 milions d'euros de l'any 2016 als 135,29 milions d'euros de 2017. Un gran percentatge de conciliacions en matèria d'acomiadament van concloure amb avenença, ja que de les 21.356 conciliacions 10.569 van acabar amb avenença, és a dir, un 49,49%.

El nombre dels **assumpes judicials** resoltos en matèria d'acomiadaments va augmentar, ja que dels 10.452 de 2016 s'ha passat als 10.772 de

2017 i les quantitats per acomiadament reconegudes al personal treballador van decreïxer, perquè dels 96,98 milions d'euros de 2016 es va passar als 81,61 milions d'euros de 2017.

En la nostra Comunitat, els **expedients de regulació d'ocupació**, per quart any consecutiu, han descendit, ja que dels 588 de l'any 2016, s'ha passat als 420 expedients d'enguany, amb un descens del 28,75%. Els treballadors i treballadores que s'han vist afectats per aquests expedients han decrescut també, perquè dels 8.539 de 2016 s'ha passat a 4.835 l'any 2017, un descens del 28,57%. D'aquest total de 420 expedients, 398, que representen un 94,76%, es van autoritzar i van afectar 4.632 efectius laborals, i d'aquests, se'n van pactar 362. Si s'analitzen per sectors d'activitat, la majoria d'expedients van ser del sector serveis, amb 175 expedients, malgrat no ser el sector amb més personal afectat, ja que el sector de la indústria, amb 130 expedients, afecta 2.566 persones assalariades, amb un 56,58% sobre el total, a causa de més grandària de les empreses i les plantilles. Del total de 398 expedients autoritzats, 80 d'aquests van ser d'extinció de la relació laboral; 182, de suspensió d'aquesta, i 136, de reducció de jornada. Del nombre total de 4.632 persones afectades, 1.270 ho van ser per expedients d'extinció, 2.743 de suspensió i 619 de reducció d'hores i dies de treball.

### 3. POLÍTIQUES D'OCUPACIÓ

En la part de **polítiques d'ocupació**, es relacionen els plans, els acords i els programes més rellevants en la matèria. En l'àmbit europeu, hi destaca la Címera social en favor de l'ocupació justa i el creixement que va proclamar el pilar europeu de drets socials; en el marc de l'Estratègia europea d'ocupació, es va actualitzar el Programa nacional de reformes per a 2017, i es va aprovar el Pla anual de política d'ocupació i l'Estratègia espanyola d'activació per a l'ocupació 2017-2020. En aquest context es tracten tant les polítiques de formació professional com els programes de suport per a crear ocupació.

La **formació professional** que s'imparteix en els ensenyaments mitjans del sistema educatiu, en el curs 2016-2017 ha tingut un alumnat total de 95.651 persones, que suposa un 27,23% sobre el total d'alumnes que cursen els cicles formatius de grau mitjà i superior, la formació professional bàsica i els programes formatius de qualificació bàsica.

El 2017, la **formació professional per a l'ocupació** que gestiona la Fundació Estatal per a la Formació en l'Ocupació va tindre en la formació de demanda 378.311 participants en el sistema de bonificacions, dels quals 357.744 eren nacionals i 20.567 estrangers, entre els quals cal destacar la participació del 25,6% en la família professional d'administració i gestió. I en la formació d'oferta, només s'han executat les accions formatives que pertanyen als programes específics de joves que han tingut 511 participants.



Els **programes de formació professional per a l'ocupació** que gestiona el SERVEF van sumar 10.197 accions formatives, amb un alumnat total de 54.293 persones, 889.808 hores i una subvenció de 93.168.134,85 euros, que contrasten amb les 5.397 accions formatives de 2016, amb 41.667 alumnes, 1.601.233 hores i una ajuda de 65.855.451 euros.

Les **accions formatives prioritàriament per a desocupats** van ser 1.079, amb un alumnat de 15.826 persones, 480.720 hores i 37.937.976,40 euros d'import de subvenció. En aquestes, el curs que va tindre més alumnat per família professional va ser el de Serveis Socioculturals i a la Comunitat, amb 5.611 participants; quant al rang d'edat, el tram amb més participants va ser el de major o igual a 45 anys, amb 8.693 alumnes.

Els **plans de formació dirigits prioritàriament a persones ocupades** van sumar 1.824, amb 25.975 participants i un cost de 12.757.862,45 euros. El curs amb més participació per família professional ha sigut el d'Administració i Gestió amb 4.578 alumnes. El tram d'edat amb més persones participants ha sigut el de les compreses entre 31 i menor o igual a 44 anys, amb 7.480 alumnes.

Les accions formatives del **Pla de formació del personal al servei de la Generalitat** van sumar 672 edicions. Per tipus de pla, el de formació contínua va tindre 484 edicions i el de formació especialitzada, 192 edicions.

En els **programes d'ocupació-formació**, amb els tallers d'ocupació, "T'avalem" i "Et formem", la suma de projectes va ser de 160, amb 366 especialitats impartides, amb 2.610 alumnes (que són les persones que l'entitat es compromet a formar per a cada projecte), 254.720 hores i 42.472.296,00 euros d'import de subvenció concedits.

En relació a **uns altres programes de formació** que tenen rellevància per a la nostra economia, cal destacar, d'una banda, la **formació de la Xarxa de Centres de Turisme per a la Qualificació Professional (CdT)**, que el 2017 va tindre 1.028 cursos, distribuïts en 477 cursos de formació per a l'ocupació per a persones desocupades i 511 de formació contínua per a persones ocupades, amb un increment del 17,75% sobre els 873 de 2016. Va haver-hi 17.725 participants: 9.953 van correspondre a formació per a l'ocupació i 7.772 a formació contínua, la qual cosa implica un augment del 5,14% sobre els 16.858 de 2016. El total d'hores va ser de 43.186, i 6.769 van ser de formació de participants ocupats i 36.417 de formació de participants aturats, amb una variació lleugera del 0,13% sobre les 43.133 de l'any anterior. I d'una altra, la **formació de la Confederació de Cooperatives de la Comunitat Valenciana**, que a través dels seus sectorials va fer 511.060 hores formatives en les 607 accions desenvolupades, que s'han dirigit a 23.122 persones, entre socis i treballadors en la majoria, i aturats en un percentatge menys elevat.

Els **programes d'ocupació** que ha dut a terme el 2017 el Servei

Valencià d'Ocupació i Formació van sumar-ne dotze i l'import concedit va arribar a 145,20 milions d'euros, amb 11.915 beneficiaris, on predomina el programa "Avalet joves plus", destinat perquè corporacions locals contracten persones joves, amb 58,28 milions d'euros i 3.458 persones beneficiàries. El programa amb menys import de línia de suport concedida ha sigut el d'ajudes especials als treballadors afectats per expedients de regulació d'ocupació (Sintel), amb un import concedit de 282.313,97 euros i 32 persones beneficiàries. *Des del CES CV, en aquest epígraf relatiu a la creació d'ocupació, es reconeix l'increment de programes i ajudes però es vol incidir, una vegada més, en la importància de continuar el suport i l'augment dels recursos que es destinen a les polítiques de creació d'ocupació estable.*

En un altre sentit, l'any 2017, en relació al Programa de l'Administració estatal d'ajudes del Servei Públic d'Ocupació Estatal SEPE a les Corporacions Locals, per mitjà del Programa de foment d'ocupació agrària, es destaca l'augment del pressupost que en aquest exercici ha tingut 7.909.380,01 euros d'import de subvenció; per províncies corresponen 1.275.106,47 euros a la de Castelló; 1.659.387,93 euros, a la d'Alacant, i 4.974.885,61 euros, a la de València.

#### 4. RELACIONS LABORALS

En l'apartat que tracta sobre les **relacions laborals** s'analitzen quatre aspectes rellevants que tenen influència en la qualitat d'aquestes, com són la negociació col·lectiva, les eleccions sindicals, els conflictes laborals i el diàleg social.

El 2017, en matèria de **negociació col·lectiva** continuava vigent el III Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva (ANC-III) per al període 2015-2017, amb les orientacions i els criteris que han compartit els agents econòmics i socials en la negociació col·lectiva, encara que en el marc de la comissió de seguiment no es va aconseguir cap pacte salarial per a 2017.

El nombre de convenis col·lectius registrats el 2017 era de 337, dels quals 249 eren convenis d'empresa i 88 d'àmbit superior a l'empresa, que van afectar 680.297 treballadors, dels quals 29.226 ho eren per convenis d'empresa i 651.071, per convenis d'àmbit superior. La xifra d'empreses afectades va ser de 86.743, de les quals 249 van signar convenis d'empresa i 86.494 quedaven afectades per convenis d'àmbit superior a l'empresarial. *El CES-CV, en aquest apartat relatiu a la negociació col·lectiva, reitera que malgrat que hi ha una taxa percentual més baixa de treballadors i treballadores afectats per convenis d'empresa (4,30%) a la de convenis d'àmbit superior a l'empresa (95,70%), el percentatge dels convenis d'empresa (73,89%) és superior al de convenis d'àmbit superior a l'empresa (26,11%), i la causa d'això pot trobar-se, entre altres motius, en l'última reforma laboral que ha prioritzat els acords d'empresa o la inexistència d'aquests en l'àmbit superior a les empreses. A més, es constata que les condicions*

*laborals pactades en els convenis d'àmbit superior a l'empresa són superiors a les acordades en els convenis d'empresa. Per això, el CES-CV fa una recomanació als agents econòmics i socials de la nostra Comunitat perquè fomenten la negociació col·lectiva i, des d'una visió i perspectiva globals, es reforcen les unitats negociadores adequades.*

Respecte a aspectes concrets de la negociació el 2017, l'augment salarial mitjà en el total de convenis va ser de l'1,54%, el de convenis d'un altre àmbit de l'1,56% i el de convenis d'empresa de l'1,14%, tots superiors a l'1,1% de taxa de l'IPC. La jornada mitjana pactada, en hores per any, per àmbit funcional, en el total de convenis, ha sigut d'1.765,79 hores, per sota de les 1.773,54 hores de 2016. En els convenis d'empresa, la jornada mitjana pactada va ser d'1.769,49 hores i en els d'àmbit superior a l'empresa d'1.765,19 hores per any. En relació a les clàusules qualitatives dels convenis, enguany la introduïda en major nombre de convenis ha sigut, dins de la de retribució salarial, la d'estructura salarial, que apareix en 136 convenis, que afecta 384.503 persones assalariades.

Una altra matèria és la relacionada amb la representació de les parts que intervenen en el procés de la negociació col·lectiva. Per una part, l'organització empresarial amb més taxa percentual de representació en la negociació col·lectiva ha sigut la Confederació Empresarial de la Comunitat Valenciana (CEV), que ha negociat els convenis que afecten un 90,15% de les empreses i un 95,63% dels assalariats. I, per l'altra, l'organització sindical amb la taxa percentual més alta de cobertura de representació va ser UGT PV, que va participar en convenis que van donar cobertura a 408.214 efectius laborals, un 99,2% del total de persones afectades per convenis, seguida de la Confederació Sindical CCOO PV, que ha participat en convenis que van afectar 407.764 treballadors i treballadores, i una mitjana de cobertura del 99,1% del total.

Els processos **d'eleccions sindicals** són continus i l'any 2017, a la Comunitat Valenciana, com en anys anteriors, l'organització sindical amb més representació ha sigut la Confederació Sindical de Comissions Obreres (CCOO PV) amb 10.416 representants sindicals i un 37,57% del total, a la qual va seguir el sindicat Unió General de Treballadors (UGT-PV), amb 9.909 delegats i delegades i un percentatge del 35,74%. Entre les dues organitzacions, sumen una taxa percentual del 73,31% del total de persones triades. Els delegats i delegades dels altres sindicats han sigut 6.852, amb un 24,71%; els representants dels grups de treballadors van ser 549, amb un 1,98% del total.

El 2017, en relació a la representació empresarial i sindical en la negociació col·lectiva en la nostra Comunitat, novament la Confederació Empresarial de la Comunitat Valenciana (CEV) ha mostrat la condició legal d'organització empresarial més representativa, mentre que els sindicats CCOO PV i UGT PV ho han sigut en relació a les organitzacions sindicals.

En referència als **conflictes laborals**, es distingeix entre els indivi-

duals o els col·lectius. En aquests últims es diferencia entre els jurídics o els interpretatius i els d'interés o econòmics. A la Comunitat Valenciana, l'any 2017, el nombre **de conflictes col·lectius de treball**, presentats en el Tribunal d'Arbitratge Laboral (TAL), on s'inclouen les convocatòries de vaga, els conflictes per bloqueig de les negociacions del conveni col·lectiu i els conflictes per la no-iniciació de la negociació del conveni col·lectiu vençut, ha sigut de 305 procediments. D'aquests, 297 han sigut d'àmbit de l'empresa; 4, del provincial, i 4, d'àmbit autonòmic. Les empreses afectades han sigut 913, i els treballadors afectats van sumar 144.859.

Els **conflictes d'interés o econòmics** solen concloure en no poques ocasions en la convocatòria i la celebració de vagues, i repercuteixen en el procés productiu, tant en pèrdua de jornades treballades i hores de treball com en el salari dels treballadors. L'any 2017 s'havien convocat i registrat 78 vagues que han afectat 5.092 empreses i una plantilla de 39.608 efectius laborals. Hi ha hagut 85 vagues efectives, que han afectat 99 empreses i 7.994 treballadors i treballadores, i les jornades de treball perdudes van ser 13.214. Van haver-hi 45 vagues desconvocades, que hagueren afectat 5.044 empreses i 27.541 treballadors.

En aquest context dels conflictes, cal tindre en compte la via de la solució extrajudicial de conflictes col·lectius, amb l'aplicació del **VI Acord de solució autònoma de conflictes laborals de la Comunitat Valenciana**, subscrit el dia 12 de setembre de 2017 per part dels representants de les organitzacions empresarials i sindicals més representatives en la nostra Comunitat.

Com s'ha indicat prèviament, el 2017, el nombre d'expedients presentats al TAL va ser de 305 procediments, dels quals 304 van ser de conciliació i mediació i 1 d'arbitratge. D'aquests, en van acabar 301. Els procediments de conciliació i mediació que van finalitzar han sigut 300, que van afectar 144.709 treballadors i 911 empreses. El d'arbitratge va afectar 150 efectius laborals i 2 empreses.

Respecte als promotors de mediació, dels 304 procediments que s'han presentat, els representants legals dels treballadors i treballadores en van promoure 94; les organitzacions sindicals, 205 directament; les empreses, 4, i les organitzacions empresarials, 1. De les que van presentar les organitzacions sindicals, 107 mediacions les ha presentat CCOO; 31, UGT; 7, CCOO i UGT conjuntament; 11, CGT; 4, USO; 4, CSIF; 3 Intersindical Valenciana; 2 SI i 37, altres combinacions i sindicats. Per tipus de conflicte laboral, de 305 procediments, 225 van ser d'interpretació i d'aplicació de l'article 153 de la Llei 36/2011, de 10 d'octubre, reguladora de la jurisdicció social i 80 de convocatòria de vaga. Per matèries, la majoria van ser d'altres qüestions salarials, amb 83 procediments, a la qual va seguir la relativa a jornada i calendari o vacances, amb 53 procediments. El sector d'activitat econòmica amb més procediments ha sigut el de transport terrestre, amb 50, al qual segueix el sector de neteja, manteniment i jardineria, amb 40.

*En el marc de relacions laborals, el CES-CV entén que s'hauria de continuar fomentant tant la utilització dels procediments de conciliació i mediació com els d'arbitratge per a una resolució ràpida dels conflictes, més àgil que la tramitació en la jurisdicció social.*

**Les infraccions en l'ordre social** són un altre dels elements que cal considerar en les relacions laborals. L'any 2017, els procediments administratius sancionadors tramitats van sumar 2.402, dels quals 821 se'n trobaven pendents de l'any anterior. Els procediments registrats iniciats van ser 1.581, i els resolts 1.534. Van quedar 886 procediments pendents per a l'exercici següent. L'import de les sancions proposades era de 6.505.446,00 euros, i el de les imposades de 5.329.363,42 euros. Els recursos d'alçada tramitats van ser 1.273, dels quals n'estaven pendents 854 de l'any anterior, i el 2017 se'n van registrar 419, dels quals es van resoldre 151 recursos i 1.122 van quedar per a resoldre's l'exercici següent.

Les infraccions que es van sancionar el 2017 van arribar a la xifra de 1.799; d'aquestes, 835 ho van ser per infracció d'ordre social i 964 de riscos laborals. Quant als tipus d'infracció en matèria de riscos laborals, el tipus amb més sancions ha sigut el relatiu a diversos en prevenció de riscos, amb 174 sancions i un 18,05%; en matèria d'ordre social, ha sigut el de jornada laboral/calendari/vacances, amb 339 infraccions i un 40,60% del total.

Per a finalitzar, quant al **diàleg social**, com a element fonamental del model social europeu, s'indiquen els acords considerats més rellevants que s'han subscrit entre els representants dels interlocutors econòmics i socials i el Govern, amb la finalitat de millorar les relacions laborals. En aquest sentit, en l'àmbit estatal, és rellevant l'Acord per a la millora de l'ocupació pública, que han subscrit els representants del Govern d'Espanya i de les organitzacions sindicals CCOO, UGT i CSI F i l'acord signat entre els representants de les organitzacions empresarials CEOE i CEPYME, de les organitzacions sindicals CCOO i UGT i del Govern sobre l'augment del salari mínim interprofessional, a més de la vigència del III Acord per a l'ocupació i la negociació col·lectiva 2015, 2016 i 2017 (ANC-III) que van signar els sindicats majoritaris CCOO i UGT i les organitzacions empresarials CEOE i CEPYME. A la Comunitat Valenciana, una vegada constituïda la Taula de Diàleg Social entre els representants de la Generalitat, de l'organització empresarial CEV i de les organitzacions sindicals CCOO-PV i UGT-PV, van començar els treballs d'aquesta, en què es va destacar la importància del diàleg social per a impulsar el creixement del PIB, la generació d'ocupació i l'estabilitat econòmica.

## 5. SALUT LABORAL

L'últim capítol de la segona part temàtica de la memòria, una vegada analitzades les variables bàsiques del mercat de treball, els fluxos del mercat de treball, les polítiques d'ocupació i les relacions laborals, es dedica a l'anàlisi de la salut laboral.

En un primer apartat, s'hi dóna compte de les **activitats formatives en matèria de prevenció** que ha dut a terme l'Administració, en concret a través de l'INVASSAT, i s'hi dóna una atenció especial als plans d'actuació contra la sinistralitat laboral. Cal destacar en aquest any l'aprovació de l'Estratègia valenciana de seguretat, salut i benestar laboral 2017-2020, que pretén ajudar les empreses de la Comunitat Valenciana a aconseguir sistemes de gestió preventiva eficaços, que permeten la reducció dels danys derivats del treball als seus centres productius, i aconseguir llocs de treball més segurs i saludables. Aquesta estratègia, nascuda del consens i el compromís del Govern Valencià amb les organitzacions empresarials i sindicals més representatives, constitueix un dels punts més rellevants del diàleg social, ja que estableix el marc general de les polítiques de prevenció de riscos laborals per a la nostra Comunitat, al mateix temps que es tracta d'una eina dirigida a combatre la sinistralitat laboral i millorar els nivells de seguretat, salut i benestar laboral dels treballadors.

Així mateix, es recullen les diferents activitats de formació i prevenció que han efectuat les organitzacions empresarials i sindicals més representatives de la Comunitat Valenciana, així com de les entitats representatives del cooperativisme valencià, que han impulsat novament accions tendents a reduir els riscos en les cooperatives associades, que milloren la formació dels treballadors o els socis d'aquestes.

En el segon apartat, s'hi procedeix a l'anàlisi de la **sinistralitat laboral**, i s'ofereixen les dades estadístiques sobre accidents laborals amb baixa en jornada de treball, accidents *in itinere*, malalties professionals i índex d'incidència respecte al nombre de treballadors exposats. Per a l'any 2017, es constata un increment de 7,7 punts percentuals en el nombre d'accidents laborals, i de 8,4 punts percentuals en el nombre de malalties professionals amb part de baixa. En termes absoluts, s'han registrat 45.319 accidents de treball i 1.010 malalties professionals amb part de baixa.

Segons la gravetat que tenen, del total d'accidents registrats en jornada de treball, 321 van tindre la qualificació de greus i 53 van tindre conseqüències mortals, la qual cosa suposa un augment de 7,8 punts en l'accidentalitat de caràcter greu i de 26,2 punts en els accidents mortals. Els accidents amb conseqüències lleus van repuntar un 7,7% en relació amb l'any 2016.

La sinistralitat laboral també s'ha manifestat negativament en relació als accidents *in itinere*, i s'ha produït un increment de 7,5 punts pel que fa a l'any anterior, i els greus són els que més variació percentual han experimentat perquè han augmentat un 25%, seguits dels lleus amb un 7,4%. Per la seua banda, els accidents mortals *in itinere* han experimentat una reculada de 25 punts percentuals, ja que s'han registrat 4 casos menys que en l'exercici 2016.

Des de l'any 2014, s'aprecia un increment constant en el nombre de treballadors i treballadores exposats, com a conseqüència de la reactivació econòmica i una activitat en més proporció, i que per a l'exercici 2017 ha suposat un 4,7% més d'exposició en termes percentuals, que ha augmentat huit dècimes de punt respecte al precedent, el qual, al seu torn, havia experimentat un percentatge superior en cinc dècimes de punt al recollit el 2015.

Com a conseqüència d'això, l'índex d'incidència per cada cent mil treballadors exposats s'ha incrementat un 2,9% el 2017 (huit dècimes de punt o menys que l'any passat). En el cas dels accidents greus, ha sigut del 2,8%. Per als accidents mortals, la variació de l'índex d'incidència reflecteix un increment d'un 20,0%.

Paral·lelament a l'increment en el nombre de persones exposades, des de 2015 s'aprecia, any rere any, un repunt en la sinistralitat laboral i és imprescindible continuar intensificant les polítiques de formació, informació i cultura de la prevenció, així com la posada en marxa dels instruments de vigilància, seguiment i control que han desenvolupat les parts implicades en matèria de prevenció.

Respecte a les **malalties professionals**, el CES-CV entén que és necessari millorar el sistema d'avaluació d'aquestes i evitar qualsevol possible situació d'infradeclaració. Per això, resulta imprescindible una actualització del catàleg de malalties, harmonitzar-lo amb el de la Unió Europea i accentuar i perfeccionar el sistema de revisions mèdiques per a un control més elevat de la incidència.

# **BLOC III**

## **NIVELLS**

### **CONDICIONS DE VIDA**

---

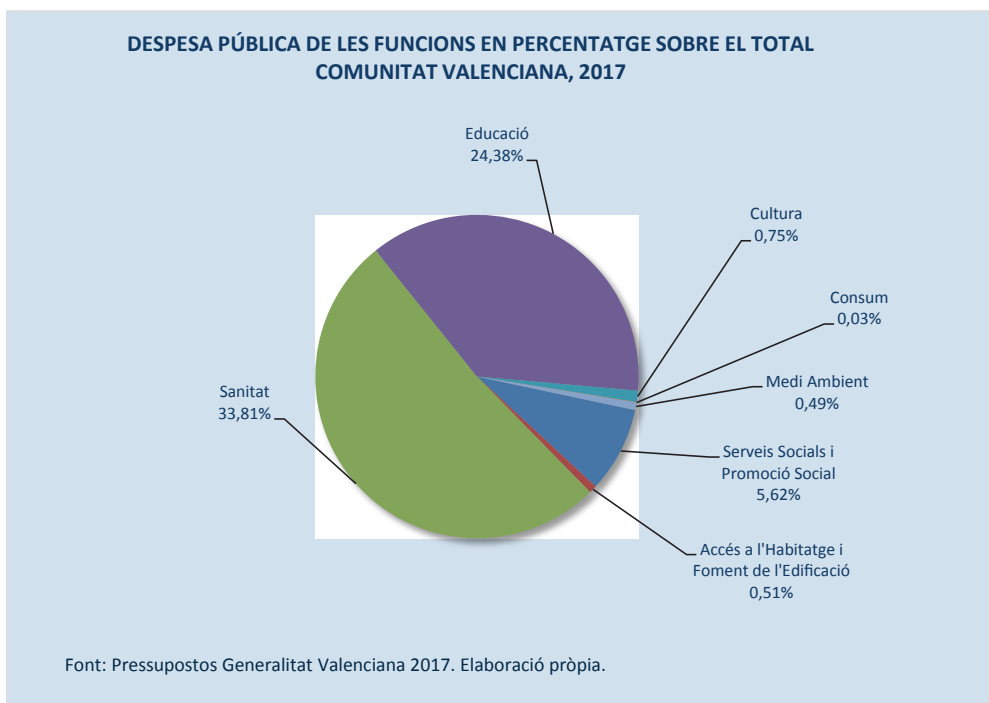




El tercer bloc de la memòria “Nivells i condicions de vida” s’articula en nou capítols, en els quals es proporciona una visió global de les condicions de vida de la societat valenciana, en què, com a novetats, s’hi introdueix un capítol nou sobre violència de gènere i en un altre es tracta la repercussió de les noves tecnologies, tant en les llars com en les empreses espanyoles.

La situació socioeconòmica i laboral de la Comunitat Valenciana descrita en els dos blocs previs es completa en aquest tercer, amb l’anàlisi dels serveis públics que constitueixen els pilars essencials de la qualitat de vida i la cohesió social.

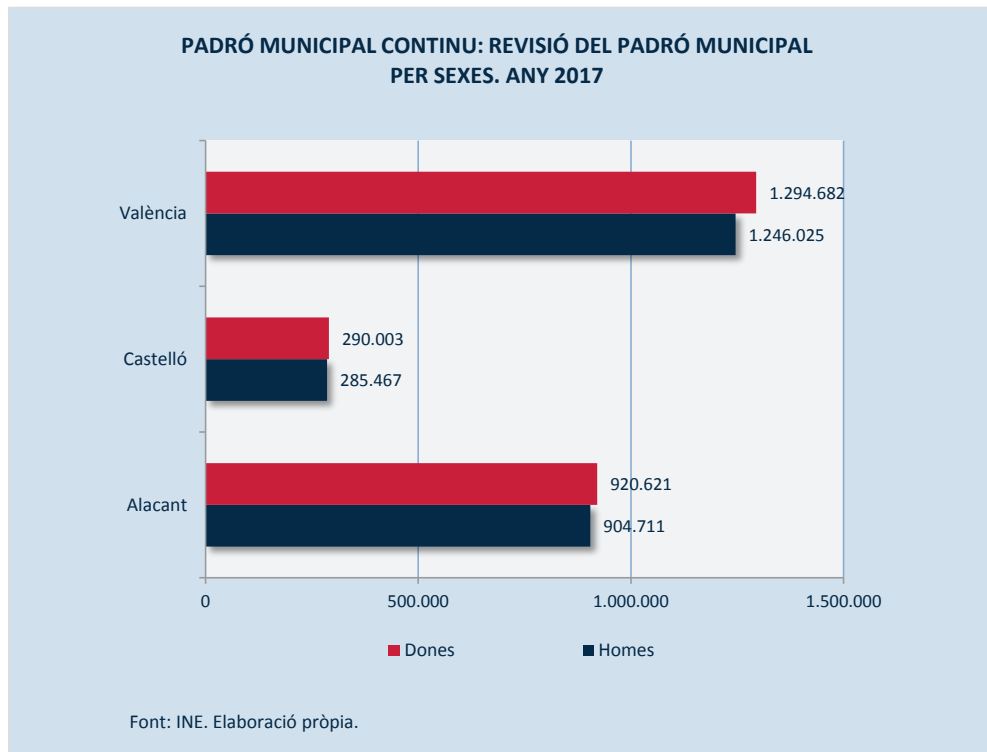
En conjunt, tots aquests components clau del benestar social absorben el 2017 el 65,59% del total de la despesa pública de la Comunitat Valenciana. En concret, 11.778.520.000 euros sobre una despesa depurada total de 17.958.860.000 euros, la qual cosa dóna una idea de la importància que tenen i del repte que representa el manteniment, la sostenibilitat i la qualitat d’aquests en el conjunt de l’acció pública.



Per a tindre una visió completa del que suposa el sosteniment de l’estat del benestar en la nostra Comunitat, a les xifres anteriors amb càrrec al pressupost de la Generalitat ha d’addicionar-se el pagament de les pensions de la Seguretat Social als beneficiaris valencians, el muntant de les quals és d’11.456,18 milions d’euros.

## 1. DEMOGRAFIA I POBLACIÓ

La població a la Comunitat Valenciana ha continuat reduint-se l'any 2017 en nombre de persones empadronades, que se situa en 4.959.968 habitants.



Si observem la distribució de la població per comarques costaneres i d'interior, cal destacar que hi ha una concentració de població a les costaneres, un 78,25% del total, la qual cosa significa que al voltant de 3,9 milions dels quasi 5 milions d'habitants de la Comunitat resideixen a la zona de costa. Analitzant les dades de l'evolució de la població de les comarques de l'interior, s'hi observa que hi ha una despoblació més elevada a les zones més rurals d'aquestes, ja que hi ha altres comarques que són més urbanes, com ara l'Alcoià, que quasi no ha descendit, o el Camp del Túria, que n'ha augmentat la població.

L'any 2017, el flux d'immigració va ser de 98.801 persones. Alacant, amb 14.747 immigrants, és la província que més en rep.

El creixement vegetatiu de la població a la Comunitat (és a dir, la diferència entre naixements i defuncions) va ser negatiu en 700 persones. Encara que és una xifra inferior a la que es va registrar l'any anterior, ja que el 2016 encara que van descendir els naixements, encara ho van fer més les defuncions.

Quant als models de relació familiar, unitats familiars, l'any 2016 es van celebrar 189.929 matrimonis a la Comunitat Valenciana, dels quals 512 van ser entre persones del mateix sexe.

De l'1.996.000 de llars que conformaven la Comunitat Valenciana el 2017, 516.000 van ser llars unipersonals, 191.000 monoparentals, 698.700 parelles amb fills que conviuen en la llar, 431.900 parelles sense fills que conviuen en la llar, 77.100 nuclis familiars amb altres persones que no formaven el nucli familiar, 53.500 persones que no formaven cap nucli familiar entre sí i 27.400 llars amb dos o més nuclis familiars.

*El CES-CV vol fer constar que, de l'examen d'aquest capítol d'estructura demogràfica, es dedueix que la població de la Comunitat Valenciana envelleix. I això es deu a la combinació de dos factors fonamentals: d'una banda, a la major longevitat de les persones per l'augment de l'esperança de vida i, per una altra, a un descens constant de la natalitat.*

*Per al CES-CV són evidents les relacions que s'estableixen entre la població i l'economia, el treball i la societat, els tres àmbits objecte d'aquesta memòria, per això la conclusió estadística anterior mereix diverses reflexions:*

*1a. En primer lloc, la satisfacció per l'avanç sociològic que suposa l'allargament de la vida i la salut de les persones com un assoliment del progrés social de les últimes dècades i símbol d'una societat moderna.*

*2a. La preocupació per les conseqüències d'ordre econòmic, laboral i social que es deriven de la dificultat, a mitjà i a llarg termini, de substituir els segments de població activa. Un dels problemes, que poden derivar-se'n, pel desequilibri de la població jove en relació amb la resta de la població, encara que no siga l'única, ni la causa principal (cal tindre en compte la disminució dràstica de salaris), és la dificultat per a la sostenibilitat del sistema públic de pensions amb el model actual de finançament, la qual cosa evidencia la necessitat de modificar progressivament el sistema de finançament de les pensions públiques.*

*Per tot això, el CES-CV considera oportú exigir dels poders públics polítics que afavorisquen les condicions idònies per a reduir el dèficit demogràfic tant des del punt de vista d'afavorir la natalitat, com la immigració, així com un bon acolliment d'un nombre més elevat de refugiats.*

## 2. HABITATGE

L'any 2017, quasi tots els indicadors del sector de l'habitatge milloren, una evolució que ja es començava a observar l'any anterior, però que l'any 2017 apunta a una clara recuperació.

El primer dels indicadors que millora considerablement a la Comunitat Valenciana és el de visats d'obra nova amb un 27,35% d'increment respecte l'any anterior, i és la província d'Alacant la que més visats té amb el 70,78% del total dels d'obra nova.

Un altre dels indicadors que denota aquesta recuperació és la constitució d'hipoteques, que l'any 2017 ha crescut tant el nombre com l'import d'aquestes un 8,50% i un 15,20%, respectivament.

També creix un 17,75% el nombre total de compravendes registrades l'any 2017. En el top 5 de províncies espanyoles amb un nombre de compravendes registrades més elevat, Alacant és la tercera, amb 34.631 habitatges, i València la cinquena, amb 26.437 habitatges.

Un dels indicadors que s'ha mantingut pràcticament igual que l'any anterior (-0,07%) és el preu mitjà de l'habitatge lliure, que continua estant molt per sota de la mitjana nacional.

### INDICADORS SECTOR DE L'HABITATGE EN LA COMUNITAT VALENCIANA, 2016-2017

Indicadors	2016	2017	Variació*
Habitatges visats pel Col·legi d'Aparelladors	10.037	12.366	23,20%
Hipoteques, quantitat	41.364	44.880	8,50%
Hipoteques, import	3.916.723,00	4.517.904,00	15,35%
Preu mitjà del m2 habitatge lliure	1.153,20	1.152,50	-0,06%
Preu mitjà del m2 habitatge protegit	1.098,90	1.095,90	-0,27%
Ocupats sector construcció	115,60	124,10	7,35%
Compravendes registrades	57.889	68.167	17,75%

(\*) Variació amb 2016

Font: Elaboració pròpia a partir de dades de l'Institut Nacional d'Estadística i Ministeri de Foment.

En la memòria d'enguany, s'hi introdueixen les dades sobre execucions hipotecàries, de les quals es desprèn que la Comunitat Valenciana és la segona autonomia amb un nombre d'execucions més elevat en tota Espanya, amb 10.212, que representen el 19,64% del total de les registrades.

Respecte als tipus de referència oficials, tant el tipus interbancari EURIBOR (European Interbank Offered Rate) a un any, com el tipus interbancari MIBOR (Madrid Interbank Offered Rate) han experimentat descensos idèntics, els dos indicadors continuen en negatiu, han passat de -0,03 l'any 2016 a -0.145 punts l'any 2017.

En la memòria també es recullen els objectius i els programes d'ajuda a l'habitatge del nou Pla estatal d'habitatge, 2018-2021, i en l'últim apartat s'analitzen les dades d'emancipació i de l'accés dels joves a l'habitatge protegit i lliure.

Preocupa el CES-CV que la taxa d'emancipació de les persones menors de 30 anys a la Comunitat Valenciana s'haja reduït en aquest període, que s'ha situat un 18,3% a la Comunitat Valenciana, 1,1 punts per sota de la del conjunt d'Espanya. Això és, en gran mesura, per la dificultat per a poder accedir a un habitatge, tant en propietat com en lloguer, i als sous de la població jove. Una persona assalariada jove a la Comunitat Valenciana necessitava el 73,9% del salari per a llogar un habitatge i un 49,40% per a poder accedir a un habitatge en propietat, xifres clarament excessives i complexes d'assumir per a la major part de la població.

### 3. EDUCACIÓ

En el curs 2016-17, quasi tots els ensenyaments de règim general incrementen el nombre d'alumnes matriculats exceptuant-ne l'alumnat d'educació infantil i el de programes de qualificació professional bàsica, que desapareixen en detriment de la formació professional bàsica. L'educació infantil de 0-2 anys és l'única dels ensenyaments en què els centres privats superen els públics en alumnat matriculat, per això el CES-CV considera que ha de seguir-se una política de creació d'unitats educatives públiques de 0-2 anys per a garantir l'accés universal a la xarxa pública.

#### **ALUMNES MATRICULATS EN ENSENYAMENTS DE RÈGIM GENERAL COMUNITAT VALENCIANA. CURS 2016-2017**

Ensenyaments	Nº Alumnes	Taxa Variació
Educació Infantil	176.749	-1,79%
Educació Primària	309.768	0,38%
Educació Secundària Obligatòria	194.251	0,88%
Batxillerat	61.321	0,44%
Cicles Formatius de F.P./Mòduls Professionals	84.473	0,01%
Programes de Qualificació Professional Inicial	395	-32,82%
Formació Professional Bàsica	10.783	14,20%

Font: Servei d'Avaluació i Estudis. D.G. de Política Educativa. Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

Quant als ensenyaments de règim especial, es manté estable el nombre de matriculacions. On sí que hi ha hagut un descens accentuat ha sigut en els ensenyaments d'idiomes, que han baixat en quasi 11.000 les matriculacions. Per aquest motiu, *el CES-CV considera essencial per al futur de la nostra societat garantir un bon ensenyament d'idiomes, i entén que és necessari facilitar l'accés a aquests, ja que, encara sense disposar de totes les dades que permeten una anàlisi més apropiada,*

*sembla que hi ha una resposta pública insuficient a la demanda d'aquesta formació, i resulta necessari ampliar l'oferta pública i oferir una distribució territorial adequada d'aquesta.*

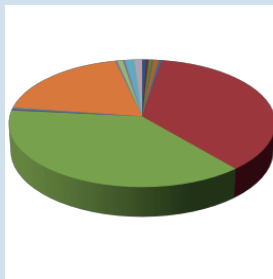
L'any 2017, un 20,3% de la població de 18 a 24 anys va abandonar de manera primerenca l'educació que rebia a la Comunitat Valenciana. Encara que la situació ha millorat una mica, continuem estant per sobre de la mitjana nacional, que se situa en el 18,3%. És una dada bastant preocupant que comporta conseqüències socials molt negatives.

En l'educació universitària, en el curs 2017-18 s'han matriculat en les universitats valencianes 123.129 alumnes, la qual cosa suposa un descens lleuger, un 0,05% menys, respecte al curs anterior. En el curs 2015-16, més de 32.000 alumnes van acabar els cicles, els graus i els màsters en les universitats de la Comunitat Valenciana.

Aquest capítol de la memòria es tanca amb la informació relativa a la despesa en educació i cultura, i s'hi especifiquen els programes pressupostaris de la Conselleria d'Educació en el període 2016-17, així com l'execució pressupostària en els projectes d'inversió tant en Educació Primària com en Educació Secundària.

El pressupost inicial de la Conselleria d'Educació en l'exercici de 2017 era de 4.527.426.310 euros, la qual cosa suposa un augment del 5,40% respecte als pressupostos del 2016.

#### PRESSUPOSTOS CONSELLERIA D'EDUCACIÓ, CULTURA I ESPORT, 2017



- |  |   |
|--|---|
| ■ Direcció i serveis generals                                  | ■ Avaluació, Innovació, Qualitat Educ. i Formació del Professorat |
| ■ Formació del Professorat                                     | ■ Consell escolar   |
| ■ Administració de personal                                    | ■ Ordenació educativa   |
| ■ Administració educativa i cultural                           | ■ Ensenyament primari   |
| ■ Ensenyament secundari  | ■ Formació Professional i Ensenyaments de rég. especial           |
| ■ Promoció i ús del valencià                                   | ■ Universitat i Estudis Superiors                                 |
| ■ Administració general d'Ensenyament i Relacions Sindicals    | ■ Institut Sup. d'Ensenyaments Art. de la GV                      |
| ■ Investigació, desenvolupament tecnològic i innovació (I+D+i) | ■ Llibres, Arxius i Biblioteques                                  |
| ■ Arts Plàstiques i Escèniques                                 | ■ Museu de Belles Arts  |
| ■ Promoció Cultural, Patrimoni Cultural i Museus               | ■ Foment de l'Activitat Esportiva                                 |

Font: Pressupost de la Generalitat Valenciana 2017.

## **4. SANITAT**

El nou model assistencial cobreix el 100% de la població de la Comunitat Valenciana. Tenim 286 centres de salut i 559 consultoris d'atenció primària repartits pels 24 departaments de salut de la Comunitat Valenciana.

L'any 2017 s'han derivat a atenció especialitzada més de 1.740.000 consultes entre medicina familiar i pediatria.

L'estada mitjana en els hospitals de referència va ser de 6,0 dies, 5,0 dies en els hospitals d'àrea, 5,8 dies en els hospitals complementaris i 50,9 dies en els hospitals de llarga estada. Els hospitals valencians disposen de 9.368 llits funcionants, 8.764 en els hospitals generals i 604 en els de llarga estada.

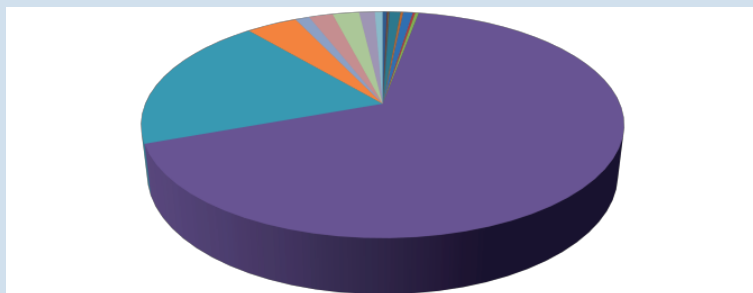
La participació en els programes de prevenció, tant del càncer de mama com el de prevenció del càncer de còlon, ha augmentat l'any 2017, encara que seria necessari ampliar els rangs d'edat i l'extensió d'aquests programes que es produeixen en relació amb malalties d'incidència especial a la Comunitat.

El nombre total de malalties de declaració obligatòria (MDO) ha sigut de 106.588, enfront de les 109.520 de 2016, la qual cosa suposa un descens del 2,68% pel que fa a l'any anterior. El descens és perquè el brot de varicel·la ha sigut inferior que l'any 2016, amb 10.910 casos menys. La grip continua ocupant el 2017 el primer lloc de les malalties de declaració obligatòria amb 69.081 casos, seguida per l'herpes zòster, amb 14.320 casos, 732 més que l'any anterior, i en tercer lloc, la varicel·la, amb 9.376 casos.

El pressupost destinat a Sanitat a la Comunitat Valenciana per a l'any 2017 ha sigut de 6.084.266.710 euros, amb un augment del 3,0% en relació amb 2016.



**PRESSUPOSTOS DE LA CONSELLERIA DE SANITAT UNIVERSAL I SALUT PÚBLICA, 2017**



- Direcció i Serveis Generals
- Administració Econòmic Financera
- Administració de Recursos Humans
- Escola Valenciana d'Estudis per a la Salut
- Centres Integrats de Salut Pública
- Inspecció
- Salut
- Drogodependències i Altres Addiccions
- Anàlisis i avaluació atenció pacient i Investigació en Ciències de la Salut
- Assistència Sanitària
- Prestacions farmacèutiques
- Prestacions Externes
- Serveis Generals de la Secretaria Autonòmica
- Personal Sanitari Resident
- Prestacions Externes Complementàries
- Salut Mental i Atenció Sanitària de Mitjana i Llarga Estada
- Informació per a la Salut

Font: Pressupost de la Generalitat Valenciana 2017.

L'any 2017, la despesa farmacèutica per habitant i àrea de salut en atenció primària a la Comunitat Valenciana és d'1.491.600.000 euros; la despesa farmacèutica en atenció especialitzada és de 176,79 euros per habitant, i la despesa farmacèutica per departaments ha sigut de 648.070.202 euros.

*El CES-CV continua veient la despesa sanitària elevada amb preocupació, i considera necessari dur a terme actuacions sobre el cost del medicament i el dosatge que redueixen la despesa sense disminuir l'atenció a les persones.*

**5. MEDI AMBIENT**

La memòria del CES-CV dedica un capítol extens al medi ambient, i dins d'aquest es tracten diversos temes.

La superfície forestal de la Comunitat Valenciana és d'1.255.338 ha,

que representa el 4,6% de l'extensió forestal del territori espanyol. Del total d'aquestes hectàrees, 754.459 (60,1%) són superfície arborada i 500.879 (39,9%) són superfície desarborada. Per la seua banda, el 55,2% dels terrenys forestals pertanyen a particulars, el 38,6% són de propietat pública (76,1% d'ajuntaments) i del 6,2% se'n desconeix la titularitat.

Durant l'any 2017, la superfície de la Comunitat Valenciana s'ha vist afectada per 347 incendis forestals, segons l'estadística provisional d'incendis, amb una superfície afectada de 1.897,46 ha. En relació amb l'exercici 2016, s'ha produït un increment de l'1,8% en el nombre d'incendis, si bé la superfície afectada ha sigut molt inferior i s'ha reduït un 72,6%. La intencionalitat continua sent la primera causa dels incendis, i representa el 44,38% del total, seguit del raig amb el 24,78% i la negligència amb el 22,77%. La intencionalitat i la negligència humana representen el 67,2% dels incendis forestals. A més d'incidir en l'aplicació de la normativa penal corresponent, resulta imprescindible continuar les campanyes de conscienciació, potenciar els mecanismes i els treballs de prevenció i de control i vigilància i dotar-los dels mitjans tècnics i humans necessaris per part dels organismes competents. És especialment important la realització de campanyes de sensibilització d'un ús adequat de les muntanyes i de la naturalesa.

En matèria d'extinció, s'han dut a terme diferents activitats al llarg de l'any 2017, amb un pressupost total executat de 48,3 milions d'euros, al qual cal afegir les inversions en infraestructures de prevenció d'incendis.

En l'actualitat, a la Comunitat Valenciana la distribució dels espais naturals protegits és de 21 parcs naturals, 75 paratges naturals municipals, 8 paisatges protegits, 1 reserva natural, 3 reserves marines naturals, 1 monument natural, 48 zones humides i 134 coves. En matèria de biodiversitat, la Comunitat Valenciana és un dels territoris amb més biodiversitat d'Europa, i el nombre d'espècies se situa per sobre de la mitjana de les regions d'Espanya. Només en flora vascular el nostre territori té 3.529 espècies silvestres, de les quals 399 són endemismes. La Comunitat té 42 reserves de fauna declarades, que ocupen una extensió de 1.688 ha, i 300 microreserves de flora, amb 2.291 ha d'extensió. 13 d'aquestes són privades, 1 és mixta i la resta són públiques.

L'import de les inversions que recullen els pressupostos de la Generalitat destinat al manteniment i a les millores d'infraestructures en espais naturals protegits per a l'any 2017 s'ha situat en 3.245.850 euros.

En el marc de la Xarxa Natura 2000, la Generalitat ha fet un esforç considerable per a donar un compliment adequat a la normativa europea de protecció dels hàbitats i les espècies, i en l'actualitat té 133 llocs inclosos en la Xarxa Natura 2000 (93 llocs d'interés comunitari amb una extensió de 639.240 ha i 40 zones de protecció especial per a les aus, amb una extensió de 753.932 ha). Dins d'aquesta, es troben albergats els 74 hàbitats que identifica la Directiva d'Hàbitats com d'interés comunitari, que es troben a la

nostra Comunitat, dels quals 18 estan classificats com a prioritaris per estar en risc de desaparició en la Unió Europea.

Per a l'exercici 2017, les inversions en la Xarxa Natura 2000 van ascendir a 2.515.530 euros.

El 81,9% del territori valencià, incloent-hi la major part del terreny forestal, forma part d'algun espai cinegètic: vedats de caça, zones de caça controlada i reserves valencianes de caça. Així mateix, es practica la caça a les zones comunes, que es regulen segons l'Ordre anual de vedes. La figura més important en nombre i en superfície és el vedat de caça, i aquest suposa el 95,3% dels espais cinegètics declarats. La superfície total inclosa en un espai cinegètic és d'1.906.449 ha. Durant l'any 2017 es van expedir 49.169 llicències de caça, de les quals un 29,8% correspon a la província d'Alacant; un 31,1%, a la de Castelló, i un 39,1%, a la de València.

D'una altra banda, a la Comunitat Valenciana hi ha declarats 36 vedats de pesca i 17 vedats, mentre que hi ha els 42 trams lliures. Les llicències de pesca expedides el 2017 són 16.210, de les quals un 13,6% correspon a la província d'Alacant; un 14,1%, a la de Castelló, i un 72,3%, a la de València.

En matèria de recursos hídrics, els embassaments de la Confederació Hidrogràfica del Xúquer es trobaven a final del 2017 al 25,36% de la capacitat que tenen, i van disminuir 6,4 punts percentuals en relació amb 2016, amb un volum d'aigua embassada de 849,18 hm<sup>3</sup> enfront dels 1.061,32 hm<sup>3</sup> de l'any anterior, que s'ha reduït un 20,0% respecte a l'últim exercici. Continuen sent els embassaments del sistema Xúquer, que al seu torn són els de més capacitat, els que han registrat en aquest exercici els descensos més elevats, fonamentalment per la disminució de les precipitacions en la capçalera de la conca.

Durant els últims anys s'han produït variacions constants a l'alça i a la baixa en el nivell d'aigua embassada, que en el millor registre dels últims 15 anys es va situar en el 51,60%, la qual cosa corrobora una vegada més l'estat deficitari de la nostra Comunitat, tenint en compte la irregularitat de les pluges i de les zones on es produeixen. Així mateix, la concentració de les pluges en períodes de l'any determinats, no coincideixen amb els mesos en què és més necessària, impedeix satisfer la demanda d'aigua. A això cal afegir el fenomen de "gota freda" característic de la nostra regió. Aquestes dades constaten el dèficit hídric greu que té la Comunitat Valenciana, per la qual cosa és necessari conscienciar la societat per a un consum responsable de l'aigua i resulta imprescindible impulsar polítiques que en fomenten l'ús sostenible.

En relació amb el tractament de les aigües residuals, el 2017 han tingut 483 instal·lacions de sanejament i depuració en servei, que han tractat conjuntament un volum d'aigua de 455 hm<sup>3</sup>. Per a l'any 2016, el nombre d'instal·lacions va ser de 482, i es tracta un volum d'aigua de 431 hm<sup>3</sup>. En

l'exercici 2017, van entrar en funcionament 4 depuradores amb una capacitat de tractament de 303m<sup>3</sup>/dia, que donen servei a 1.517 habitants equivalents (he).

Pel que fa a la reutilització d'aigües regenerades, com a conseqüència del dèficit hídric que hi ha en algunes zones de la Comunitat, s'ha fet durant aquest exercici l'aprofitament dels cabals depurats en 116 instal·lacions, i s'han reutilitzat de manera directa, en l'exercici 2017, 123,62 hm<sup>3</sup>, la qual cosa representa el 27,15% del volum depurat. Per usos, la major part del volum d'aigua reutilitzada ha sigut en el sector agrícola, amb el 95,9%, i correspon l'1,7% a l'ús recreatiu; l'1,3%, a l'urbà, i l'1,1%, a l'industrial.

En relació amb el control d'abocaments, tant d'ús domèstic com industrials, resulta primordial que s'adopten les mesures necessàries per a garantir el nivell més reduït de contaminació possible en els recursos hídrics disponibles.

L'aplicació de les energies renovables en el sector de la depuració ha presentat les dades següents el 2017. En l'actualitat, 18 estacions depuradores d'aigües residuals de la Comunitat Valenciana disposen de sistemes de cogeneració per a l'aprofitament del biogàs generat en el procés de digestió anaeròbia. Amb una potència instal·lada d'11.376 kw elèctrics, s'ha generat una energia de 39.980.358 kwh/any, que augmenta un 1,1% respecte a l'any 2016.

El subministrament d'energia resulta essencial per al funcionament harmònic de la societat. Dins dels objectius estratègics, que preveu el Pla d'infraestructures estratègiques 2010-2020 de la Comunitat Valenciana, es troba el fet d'aconseguir i mantindre el nivell d'autosuficiència en la generació elèctrica, garantir el proveïment de gas natural, la millora de la qualitat i la continuïtat del subministrament energètic (a través de les xarxes de gas natural i xarxes elèctriques), l'aposta per les energies renovables i l'impuls de l'estalvi i l'eficiència energètica, mitjançant programes d'ajudes a l'eficiència energètica. La memòria socioeconòmica desenvolupa àmpliament cada un d'aquests aspectes. Es fa un esment especial a l'alternativa essencial per a la Comunitat Valenciana d'estendre i d'impulsar la generació d'energia mitjançant fonts renovables, així com l'adopció de mesures que potencien l'autoconsum, que n'eviten qualsevol penalització.

La contaminació atmosfèrica és igualment objecte d'anàlisi i s'aporten els nivells que han recollit els diferents paràmetres de contaminació en les diferents estacions automàtiques. Tots els nivells, amb l'excepció de l'ozó, es troben per sota dels llindars que estableix la normativa corresponent. Resulta complicada l'estratègia per a reduir els nivells d'ozó en atenció al comportament no lineal d'aquest contaminant, ja que la reducció en algun dels precursors no sempre es tradueix en la reducció de la quantitat d'ozó; a això cal afegir que el temps de residència en l'atmosfera d'aquest contami-

nant depèn molt de les condicions climatològiques i de topografia de les zones.

En matèria de contaminació acústica, la Comunitat Valenciana fa un esforç per reduir els nivells sonors de contaminació, i s'han adoptat plans acústics municipals en 18 municipis de la nostra Comunitat, més un informe vinculant en un altre municipi i, així mateix, hi ha 13 zones saturades acústicament. Pel que fa a la contaminació sonora de vehicles, les actuacions en matèria de comprovació sonora per a 2017 han sigut d'1.766.660 inspeccions, que s'han incrementat un 3,2% en relació amb l'exercici anterior.

Finalment, s'ha de destacar l'avanç experimentat en la recollida selectiva de residus (paper, vidre, envasos lleugers, envasos de medicaments i envasos fitosanitaris). Es constata no només un increment en el nombre de contenidors de reciclatge, sinó més quantitat de quilograms dipositats en aquests, que es veuran millorats si es continuen intensificant les campanyes d'informació i d'educació de la ciutadania en la cultura del reciclatge.

## 6. CONSUM

En el capítol de consum s'analitzen alguns aspectes que revelen la satisfacció dels consumidors i els usuaris.

Les consultes que han fet els consumidors i els usuaris a l'Administració el 2017 per sectors van sumar un total de 9.608, amb una disminució del 7,44% respecte a l'any anterior. El sector amb més consultes ha sigut, igual que en anys anteriors, el del telèfon, amb 2.160 consultes, que suposen el 22,48% del total. Les reclamacions i les denúncies van sumar 12.331, que suposen una disminució de l'1,89% sobre l'any anterior, i el sector amb un nombre més elevat ha sigut novament el del telèfon, amb 2.819, un 22,86% sobre el total.

*En aquest sentit, el CES-CV, una vegada més, torna a mostrar preocupació per la xifra elevada de consultes i reclamacions dels consumidors i els usuaris de la Comunitat Valenciana relacionades amb el sector de telèfon, fet que confirma la insatisfacció generada per aquest tipus de servei bàsic. A més a més, després de la constatació d'aquesta realitat estimada en memòries anteriors, i atenent la preocupació reiterada i real sobre aquest sector, es torna a instar l'Administració pública valenciana a prendre les mesures necessàries i eficaces amb la finalitat d'evitar i corregir aquesta situació preocupant.*

En les associacions de consumidors i usuaris de la Comunitat Valenciana, el nombre de consultes tramitades l'any 2017 va ser de 38.679, un 38% més que l'any anterior. El nombre de reclamacions i denúncies presentades a les associacions va ser de 9.326, més del doble que l'any anterior. El sector amb un nombre més elevat, tant de consultes com de reclamacions presentades a les associacions de consumidors i usuaris, va ser el de bancs i financeres.

En general, l'activitat de les juntes arbitral de consum ha disminuït l'any 2017 respecte a l'any anterior en un 11,75%, amb 2.756 sol·licituds. La majoria de sol·licituds d'arbitratge són del sector del telèfon, amb una xifra total de 1.467, que representa el 53,23% del total. També ha disminuït el nombre d'expedients resolts per laudes arbitral, que ha sigut de 1.374, un 14,29% menys respecte a l'any anterior, així com el nombre de mediacions prèvies, que ha passat de 649 l'any 2016 a 466 mediacions el 2017. El nombre d'arbitratges virtuals ha augmentat, i ha passat de 137 l'any 2016 a 205 el 2017, i també han augmentat, en un 1,02% interanual, les adhesions d'empresaris i professionals al Sistema Arbitral de Consum. El CES-CV destaca els avantatges d'aquest mecanisme de resolució de conflictes en matèria de consum com a sistema alternatiu a la via judicial, senzill, ràpid, assequible i gratuït per al consumidor. A més, el fet que el 2017 el 67% dels laudes dictats a la Comunitat hagen sigut de caràcter estimatori (és a dir, favorables al consumidor totalment o parcialment), junt amb el caràcter vinculant i executiu dels laudes, avala l'arbitratge com a mètode eficaç per a la resolució de conflictes en matèria de consum.

Les associacions de consumidors i usuaris van participar l'any 2017 en 505 intervencions en matèria d'arbitratge (698 l'any anterior), segons les dades oficials facilitades.

Quant a les activitats que ha dut a terme part de la Direcció General de Comerç i Consum, a més de la distribució de Fulls de reclamacions i el Pla de formació, cal assenyalar-ne la funció inspectora. Les inspeccions van ascendir a 32.829 actes, que suposen una disminució del 5,49% respecte a l'any anterior. La majoria d'aquestes van ser negatives, amb un total de 31.747, és a dir, el 96,7%. La xifra total d'expedients amb sanció va ascendir a 539, dels quals 430 van ser sancions lleus i 109 greus. L'import total de les sancions va ser de 975.336 euros.

Unes altres accions desenvolupades són les de suport financer a projectes de consum, que va augmentar un 11,62% respecte a l'any anterior quant a l'import de subvencions concedides. El 2017 es van subvencionar 72 accions, amb un import total de 846.144 euros. La xifra d'ajudes més elevada es va destinar a les federacions i les associacions de consumidors i usuaris amb 14 accions i 550.727 euros, i la resta a les corporacions locals amb 58 actuacions i 295.417 euros de subvenció.

En la xarxa d>alertes, la xifra de productes retirats va ser de 124.421, quasi el doble que l'any passat, i el sector amb més productes retirats va ser novament el de joguets, amb 79.539 productes, que representen un 63,93% del total.

## 7. PROTECCIÓ SOCIAL

El capítol seté del bloc corresponent a “Nivells i condicions de vida”, analitza el sistema de protecció social. En aquest capítol, una de les novetats és que en l'epígraf “Pobresa i exclusió social” es presenten dades sobre pobresa energètica en la nostra Comunitat.

El nombre de persones afiliades ocupades a Espanya l'últim dia hàbil de l'any 2017 era de 18.331.107 (un 3,3% més que el 2016), de les quals 15.068.805 corresponien al Règim General (inclou els sistemes especials agrari i d'empleats de llar); 3.200.314, al Règim Especial de Treballadors Autònoms; 59.579, al Règim Especial del Mar, i 2.409, al Règim Especial de la Minería i del Carbó. Per a aquest mateix període, la Comunitat Valenciana tenia 1.817.825 afiliacions (3,6% més que el 2016), de les quals en corresponien 1.472.134 al Règim General (incloent-hi els dos sistemes especials esmentats anteriorment); 339.571, al Règim Especial de Treballadors Autònoms, i 6.120, al Règim Especial del Mar, sense tindre afiliats en el Règim Especial de la Minería i del Carbó. Del total d'afiliacions en la nostra Comunitat, 202.003 (11,1%) corresponen a treballadors estrangers, un 50,3% procedents de països no membres de la Unió Europea. El nombre d'aquestes afiliacions s'ha incrementat un 6,5% en relació amb 2016.

Per la seua banda, el nombre de pensions contributives que ha percebut la Comunitat Valenciana, en l'últim dia hàbil de 2017, era de 973.857, un 10,2% del total de pensions contributives d'Espanya, que s'ha incrementat un 1,0% en termes relatius pel que fa a l'exercici 2016. En aquest tipus de pensions, la característica més significativa és que el 61,3% correspon a pensions de jubilació i situa en segon lloc les pensions de viduïtat amb el 24,8%. Els imports de les pensions mitjanes totals en cada un dels règims es troben en la nostra Comunitat, per sota de la mitjana d'Espanya. Això probablement obeeix el fet que la Comunitat Valenciana té una proporció més elevada de sectors (principalment serveis i agrari) amb una base de cotització menor. El Règim General és el que té un nombre de pensions més alt, 728.521, que representen el 74,8% del total. En els règims especials (25,2%), el Règim Especial d'Autònoms és el que té més representació, amb 174.171 pensions contributives, que suposen el 71,0% del total d'aquests règims.

La Comunitat Valenciana té 51.881 perceptors de classes passives, i aquesta quantitat s'ha incrementat un 1,4% en relació amb l'exercici anterior.

Per la seua banda, el nombre de pensions en vigor amb complements per mínims (que es pot aplicar quan la pensió contributiva no supera el nivell de renda mínim establert) ha sigut de 273.350, un 1,2% menys que el 2016, la major part d'aquestes prestacions per jubilació (56,0%).

Pel que fa a la protecció assistencial o no contributiva, la qual s'atorga amb independència de l'existència d'una cotització prèvia i de la pèrdua

o la reducció dels ingressos professionals, i destinada a individus, famílies i grups en situació de necessitat i amb manca de recursos propis per subsistir, el nombre total de persones beneficiàries a final del 2017 va ser de 49.915. El nombre de beneficiaris de pensions assistencials procedents del Fons d'Assistència Social (pensions FAS) va ser de 125, i el nombre de beneficiaris de la Llei d'integració social dels minusvàlids (LISMI) va ser de 852, i any rere any es constaten disminucions en el nombre d'aquestes prestacions. L'import de les prestacions FAS i LISMI és una quantitat fixa establida en 149,86 euros/mes (14 pagues), en què no es produeixen revaloracions, ja que es tracta d'una modalitat a extingir, i s'ofereix als beneficiaris la possibilitat d'optar per les pensions no contributives de jubilació o invalidesa corresponents. En les prestacions LISMI, que se subdivideixen en tres subsidis, dos d'aquests són a extingir (subsi de garantia d'ingressos mínims i subsidi d'ajuda de tercera persona), mentre que el subsidi de mobilitat i despeses de transport és l'únic que segueix en vigor i es revaloritza anualment, i queda establert per a 2017 en 64,60 euros mes/12 pagues.

El nombre de beneficiaris de pensions no contributives el 2017 ha sigut de 48.938 (un 0,3% més que el 2016); d'aquests, 24.965 són beneficiaris de prestacions d'invalidesa i 23.973 de jubilació. L'import d'aquestes pensions no és una quantitat fixa, sinó que depén dels ingressos econòmics del beneficiari o dels de la unitat familiar d'aquest.

L'import brut de les pensions no contributives de la Seguretat Social de Jubilació i invalidesa a Espanya arriba a la suma de 2.403.600.000 euros, i a la Comunitat Valenciana és de 253.900.000. Aquesta ocupa el tercer lloc per comunitats autònomes i representa el 10,56% del total. Andalusia, amb el 22,08% i Catalunya amb el 12,97% ocupen els dos primers llocs.

En interés de garantir la sostenibilitat del sistema de pensions, és necessària una alternativa al finançament d'aquest tipus de prestacions amb càrrec als fons de la Seguretat Social. En aquest sentit, les pensions no contributives i les pensions de viduïtat i orfandat haurien de finançar-se amb càrrec als pressupostos generals de l'Estat, almenys en la part que s'estime necessària via impostos, i no amb càrrec exclusivament als fons de la Seguretat Social.

La importància de les pensions en el marc de l'estat de benestar s'aprecia clarament en la nostra Comunitat, si es té en compte que l'import total abonat en aquesta als diferents col·lectius de pensionistes va ascendir el 2017 a 11.456.175.300 euros.

En matèria de recaptació, per a aquest any s'ha constatat un increment tant en la voluntària com en l'executiva. Allò que s'ha acumulat de la recaptació pressupostària en període voluntari a la Comunitat Valenciana ha ascendit a 9.026.290.000 euros, un 6,0% més que el 2016. Per a aquest últim exercici, el percentatge és superior a l'experimentat en l'afiliació, que s'ha situat en el 3,6% el 2017.



Per la seua banda, la recaptació per via executiva ha crescut un 2,3% en relació amb 2016, any que va registrar una taxa de variació negativa de 2,3 punts en relació amb el seu precedent. La millora de l'activitat econòmica i dels processos per via telemàtica ha contribuït a aquestes millores.

La protecció per desocupació és una de les prestacions previstes i regulades, tant en el marc internacional (convenis OIT) com en el nacional (Constitució Espanyola, CE), i que parteix del concepte asseguratiu de la desocupació; això és, d'un risc consistent en la pèrdua d'ocupació, assegurat mitjançant cotització i l'actualització de la qual, sempre que es complisquen els requisits legals, dóna dret a la protecció.

A més de les prestacions bàsiques, el sistema de protecció per desocupació a Espanya comprén vies addicionals i accions complementàries, i hi destaca la "renda activa d'inserció", ajuda especial que es destina als aturats amb necessitats econòmiques especials i amb dificultat per a trobar treball, tenint per objecte proporcionar una renda de subsistència a canvi de la participació en accions de capacitació o inserció laboral. A més d'aquest nivell de protecció, a partir de febrer de 2015 es posava en funcionament el Programa d'activació d'ocupació, programa específic i de caràcter temporal dirigit a persones aturades de llarga durada, que es troben en situació de necessitat especial, amb càrregues familiars i que fan una cerca activa d'ocupació, programa prorrogat fins a l'1 de maig de 2018.

El nombre de persones beneficiàries de prestacions per desocupació a la Comunitat Valenciana, en l'últim dia hàbil de l'any, era de 188.004, i ha disminuït un 5,0% en relació amb la mateixa data de l'any anterior. La relació entre les persones beneficiàries d'aquestes prestacions i l'atur registrat es coneix com a taxa de cobertura per al període analitzat. Aquesta se situava en el 48,74% en la nostra Comunitat, que ha augmentat 1,5 punts percentuals en relació amb l'últim dia hàbil de 2016.

La mitjana anual de persones beneficiàries per a l'any 2017 a la Comunitat Valenciana va ser de 195.766, mentre que la mitjana d'atur queda establida en 402.699, que dóna una taxa de cobertura del 48,61%. Si bé s'observa un lleu repunt en la taxa de cobertura com a conseqüència de la disminució de la mitjana de persones aturades, tant a Espanya com a la nostra Comunitat, és necessari esforçar-se més per tal d'incentivar polítiques actives d'ocupació que incidisquen en la inserció dels treballadors i treballadores.

Les taxes de cobertura per a l'any 2017 han experimentat un ascens lleuger durant aquest últim exercici, que s'ha situat en el 46,98% a la província d'Alacant; el 50,94%, a la província de Castelló, i el 49,42%, a la de València, les dues últimes per sobre de la mitjana de la Comunitat.

Dins dels diferents programes en matèria de serveis socials que ha dut a terme la Generalitat, i de conformitat amb la Llei 9/2007, de 12 de

març, de la Generalitat, la renda garantida de ciutadania es configura com el dret a una prestació econòmica que gestiona la xarxa pública de serveis socials, de caràcter universal, i vinculada al compromís dels destinataris de promoure'n, de manera activa, la inserció sociolaboral, amb la finalitat de prestar un suport econòmic que permeta afavorir la inserció sociolaboral de les persones que no tenen recursos suficients per a mantindre un benestar personal i familiar adequat.

La quantia total destinada al finançament de la renda garantida de ciutadania el 2017 ha ascendit a 58.700.000 euros. La quantia bàsica anual per titular sense cap tipus d'ingressos per a aquest any s'ha situat en 4.622,16 euros, la qual cosa equival a 385,18 euros mensuals, que és la quantia mitjana de la prestació per a aquest exercici (mitjana de la prestació que s'ha donat a tots els destinataris de la renda garantida de ciutadania prenent tant les prestacions més altes com les més baixes) 339,30 euros. La durada mitjana de l'annualitat ha ascendit a 5,79 mesos.

El perfil majoritari dels i les sol·licitants ha sigut el d'una dona entre 35 i 45 anys, monoparental i amb un fill a càrrec. El nombre de titulars d'aquesta prestació durant 2017 va arribar a la xifra de 21.387, enfront dels 20.007 de 2016, si bé el nombre de persones beneficiàries (persones que formen part de la unitat familiar o de convivència amb el titular) va ser de 29.925. Per tant, el total de persones destinatàries (beneficiàries + titulars) va arribar a 51.312 persones, enfront de les 50.209 de l'exercici anterior, un 2,2% més que el 2016.

L'aplicació de la Llei de dependència a la Comunitat Valenciana el 2017 oferia les dades següents. El nombre total de sol·licituds actives l'any 2017 va arribar a la xifra de 107.135, un 5,8% més que el 2016. Quant a la distribució d'aquestes segons el grau i el nivell de dependència, per a les sol·licituds amb dret en vigor, el nombre d'aquestes va ser de 73.341, mentre que el nombre de les sol·licituds de no dependents o amb dret en vigor es va situar en 17.312 persones. D'una altra banda, el nombre de persones a les quals se'ls ha reconegut el dret a una prestació econòmica o un servei en el Programa individual d'atenció a la dependència (PIA) ha sigut de 61.745 beneficiàries, enfront de les 53.843 de 2016, si bé cal matisar que el total de prestacions concedides ha sigut de 72.103, ja que hi ha persones que reben servei o prestació econòmica compatibles amb el servei de teleassistència. D'aquest total, 10.267 van ser en serveis d'atenció residencial, 6.735 en serveis en centres d'atenció diürna, 10.687 a través dels serveis de teleassistència, 535 a través dels serveis de prevenció, promoció i assistència personal, 10.143 per a prestacions vinculades al servei, 33.701 per a prestacions per cures familiars i 6 a través de la prestació econòmica d'assistència personal. El 31 de desembre de 2017, les persones no ateses (o llista d'espera, entenent com a tals les persones actives que tenen una sol·licitud gravada i comprovada menys les persones ateses amb una prestació o servei, menys les persones no dependents) era de 27.995.

En la data de tancament d'aquesta memòria, no s'ha pogut tindre la informació estadística actualitzada de dades sobre exclusió social i pobresa de l'*Enquesta de condicions de vida (ECV) 2017* que elabora l'INE. Ens remetem a la memòria socioeconòmica de 2016 per a consultar-la, sense deixar de recordar, ací, que els indicadors més reveladors de la situació ens deien que el 30,5% de la població de la Comunitat (el 27,9% a Espanya) es troba en risc de pobresa o exclusió social; que el 68% de les llars valencianes (el 60,9% a Espanya) tenen dificultats per a arribar a final de mes; i que la renda neta mitjana per persona a la Comunitat Valenciana és el 86,5% de l'espanyola i el 64,6% de la del País Basc, que és la comunitat autònoma amb la renda neta mitjana per persona més elevada d'Espanya.

Atés que està prevista la publicació de l'enquesta esmentada a final del mes de juny, el CES CV publicarà en la pàgina web el contingut i el desenvolupament d'aquest epígraf.

La pobresa energètica és la situació en què una llar és incapaç de pagar una quantitat d'energia suficient per a la satisfacció de les necessitats domèstiques, i/o quan es veu obligada a destinar una part excessiva dels ingressos a pagar la factura energètica de l'habitatge.

Es tracta de la dificultat en la llar per a satisfer les necessitats bàsiques d'energia, que es tradueix en impactes sobre el benestar de les persones que l'habiten, com la falta de confort tèrmic, la reducció de la renda disponible per a altres béns i serveis, les males condicions d'habitabilitat, el risc d'impagament i la desconexió.

S'inclouen en la memòria les últimes dades disponibles tant a la zona euro com a Espanya i les comunitats autònomes.

*A la vista de totes aquestes dades, el CES-CV entén que resulta urgent l'adopció de polítiques actives que permeten reduir els índexs de desigualtat, pobresa i exclusió social tant a Espanya com a la nostra Comunitat.*

## **8. VIOLÈNCIA DE GÈNERE**

Enguany s'inclou per primera vegada en la memòria un capítol sobre violència de gènere.

S'han assassinat huit dones adultes a la Comunitat Valenciana durant l'any 2017, i una xiqueta de dos anys d'Alzira, filla d'una d'elles. En el Sistema de Seguiment Integral de Casos de Violència de Gènere del Ministeri de l'Interior, el 31 de desembre de 2017 apareixia un cas actiu de risc extrem a la Comunitat Valenciana (dels 19 registrats a Espanya) i 28 casos de risc alt (dels 216 d'Espanya).

*Per al CES-CV, la situació és alarmant. Per això s'insta l'Administració perquè es donen recursos i s'adopten mesures, polítiques i disposi-*

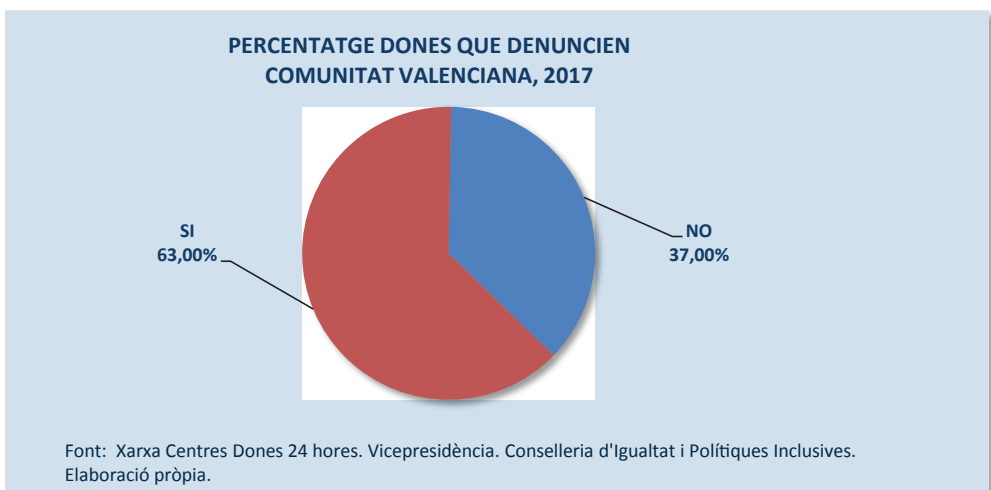
*cions que garantisquen, de manera eficaç, la protecció de les dones i la prevenció, incidint en la formació i en la sensibilització de tota la societat, especialment de les persones que hi han d'intervindre professionalment. Al mateix temps, hauria de garantir-se una resposta de la justícia adequada i eficient davant de la màxima gravetat d'aquests actes.*

Quant al nombre de denúncies, un 13,7% del total nacional s'han presentat a la Comunitat Valenciana, en concret 22.727 denúncies, és a dir, una mitjana de 62 denúncies al dia.

El nombre d'homes jutjats ha sigut 3.024 a la Comunitat Valenciana; d'ells, se n'han condemnat el 87%. Una dada especialment preocupant és la dels menors jutjats per violència de gènere. A la Comunitat Valenciana s'han enjudiciat 42 menors amb imposició de mesures, un 16,9% del total d'Espanya.

Quant a les mesures de protecció i tutela judicial a les víctimes, s'han sol·licitat i incoat a la Comunitat Valenciana, l'any 2017, ordres de protecció per al 22% de les dones declarades víctimes. El nombre total d'ordres i mesures de protecció incoades en la nostra Comunitat ha sigut de 5.210, un 12% del total d'Espanya, i de les 4.691 sol·licituds que han tramitat els jutjats de violència sobre la dona, els tribunals finalment n'han acordat un 84% (un 68% a Espanya).

L'atenció integral a les dones víctimes de violència de gènere es canalitza a la Comunitat Valenciana a través de la Xarxa de Centres Dona 24 Hores. El 2017, s'hi van atendre 4.225 dones víctimes de maltractaments físics, psíquics i sexuals, de les quals 2.171 van ser nous casos. En el servei telefònic de la xarxa, s'hi van rebre 34.511 trucades. El grup més nombrós de les dones ateses es troba en un interval d'edat comprés entre 31 i 40 anys. Un 63% de les dones ateses per primera vegada aquest any ha denunciat, i un 37% no ho ha fet.



Els centres de salut de la Comunitat Valenciana, mitjançant el Programa d'atenció sanitària a les dones víctimes de violència de gènere, a més de l'assistència sanitària a aquestes dones, fan un garbellat per a la detecció precoç de nous casos. L'any 2017, s'ha fet el garbellat a 93.959 dones, i s'han detectat 2.423 casos positius, i d'aquests, el 91% s'ha considerat maltractament psicològic, que pot anar sol o acompanyat també de maltractament físic i/o sexual.

A la Comunitat Valenciana s'han concedit 126 ajudes de les previstes en l'article 27 de la Llei orgànica 1/2004, de 28 de desembre, de mesures de protecció integral contra la violència de gènere, que representen un 21% del total d'ajudes concedides a Espanya. El nombre d'ajudes per a canvi de residència (519) i les de renda activa d'inserció (4.775), suposen aproximadament el 15% del total d'ajudes concedides a Espanya l'any 2017. S'han concedit també 166 ajudes del Fons d'Emergències per un import total de 83.964,77 euros. En l'àmbit laboral, s'han donat 93 concessions d'autorització de residència i treball a dones estrangeres víctimes de violència; el nombre de contractes bonificats per contractació de víctimes de violència de gènere ha sigut de 154, un 19% del total a Espanya; i el nombre de contractes de substitució ha sigut de 83, un 22% del total dels contractes de substitució de treballadores víctimes de violència de gènere a Espanya durant l'any 2017.

L'any 2017 s'han atés 196 dones i els 202 fills i filles menors d'edat al Centre d'Emergència i els tres Centres de Recuperació Integral de la Generalitat Valenciana. Quatre dones víctimes de violència de gènere s'han traslladat a altres comunitats autònomes i a altres quatre les han acollides a la nostra Comunitat, procedents d'altres comunitats, en virtut d'un acord a escala nacional de l'any 2014 de la Conferència Sectorial d'Igualtat.

Quant a la labor de prevenció, formació i sensibilització, a través de la Xarxa de Centres Dona s'han desenvolupat 117 accions preventives, de les quals 28 van ser cursos de formació i 89 accions divulgatives i de sensibilització, amb un nombre aproximat d'assistents de 3.169 persones, la majoria pertanyents a l'àmbit educatiu. A més, Vicepresidència i Conselleria d'Igualtat i Polítiques Inclusives, en col·laboració amb la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, ha fet 407 tallers de dues sessions per a alumnes de segon de l'ESO amb el lema "No em toques el WhatsApp". Cal destacar, en matèria de sensibilització, prevenció i formació, l'adhesió de la Comunitat Valenciana i de totes les comunitats autònomes al primer Pacte d'Estat contra la violència de gènere. En el nostre àmbit autonòmic, hi destaca de manera especial enguany el Pacte Valencià contra la violència de gènere i masclista, signat el mes de setembre de 2017 i consensuat amb les institucions valencianes, entre aquestes el Comité Econòmic i Social, els partits polítics, les universitats, els mitjans de comunicació, els cossos de justícia i seguretat pública, i les organitzacions de la societat civil. El 31 de desembre de 2017, 665 entitats i 7.159 persones s'havien adherit ja al pacte.

## 9. SOCIETAT DE LA INFORMACIÓ

En el capítol de la **societat de la informació**, s'hi detallen les dades estadístiques de les tecnologies de la informació i la comunicació en les llars i en les empreses espanyoles, les dades de la societat de la informació en centres docents no universitaris i, finalment, enguany s'hi afegirà un quart apartat amb el Pla de transformació digital de la Generalitat, emmarcat dins de l'Agenda Digital de la Comunitat Valenciana, que es va presentar en el Ple del Consell i es va aprovar l'abril del 2016.

El pla, que s'ha d'aplicar de manera urgent, forma part de l'estratègia TIC, s'emmarca dins de l'**Agenda Digital de la Comunitat Valenciana** (ADCV) i consta de tres fases que es desenvolupen en paral·lel:

Una primera, en la qual es completa el **Pla d'administració electrònica** i identifica els elements tecnològics que possibiliten la transformació digital. S'hi inclouen com a elements fonamentals:

- Registre únic electrònic
- Plataformes de signatura electrònica i de la valisa electrònica
- Connexió al Sistema d'Interconnexió de Registres (SIR)
- Carpeta ciutadana
- Sistema de claus concertades per a identificació de la ciutadania i signatura
- Plataforma autonòmica d'intermediació (PAI)
- Digitalització certificada
- Arxiu electrònic

La segona fase és la relativa al **Pla d'adaptació de processos i aplicacions**. S'ha donat prioritat als processos administratius, que són els presents en totes les conselleries. No obstant això, també s'hi porta a terme la transformació de processos administratius sectorials, que queden en l'àmbit d'una conselleria. La Subsecretaria de Transparència i la DGTIC lideren conjuntament els grups de treball constituïts a partir de les comissions de la CITEC, i que han format representants de totes les conselleries. L'objectiu dels grups és avaluar i adaptar els processos administratius al nou procediment administratiu comú digital i, en conseqüència d'això, les aplicacions informàtiques i els sistemes d'informació que donen suport a cada procés.

En la tercera fase està previst crear una **oficina tècnica que s'ocuparà d'impulsar el pla i coordinar** les diferents tasques de la implantació dels processos i les aplicacions adaptades: la formació dels empleats públics, el suport al canvi i el seguiment de totes les iniciatives i projectes que es posen en marxa.

